

KARLOVA UNIVERZITA V PRAZE

Filozofická fakulta

Ústav asijských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

NGUYENOVÁ ANH

POMOC OBĚTEM AGENT ORANGE VIETNAMSKÝMI NEZISKOVÝMI
ORGANIZACEMI

Assistance to Agent Orange victims by vietnamese non-profit

Praha 2021

vedoucí práce: Ph.D. Barbora Nováková

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych chtěla velice poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Barboře Novákové, Ph.D. za trpělivost, velmi cenné rady, připomínky a za strávený čas, jenž věnovala mé bakalářské práci. Také bych chtěla poděkovat paní Bình Slavické za cenné rady, podporu a starost o mou práci. Velké děkuji bych také ráda věnovala mým přátelům, rodině, kteří mě po celou dobu podporovali, a sestřenici, která se mnou jela do Vietnamu a účastnila se se mnou mého terénního výzkumu. Nakonec bych chtěla poděkovat panu Phạm Truongovi, řediteli asociace VAVA v oblasti zahraničních věcí, za poskytnutí potřebných informací ke zpracování této bakalářské práce.

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsou svou bakalářskou prací samostatně a výhradně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne

Nguyenová Anh

Abstrakt:

Vypracovaná bakalářská práce se zabývá tématem pomoci obětem Agent Orange ve Vietnamu, a především vietnamskými neziskovými organizacemi. Herbicid Agent Orange byl použit ve vietnamsko-americké válce, jehož následky použití nesou oběti Agent Orange dodnes. Cílem této bakalářské práce je zhodnotit formu pomoci a kanály, skrze které se k obětem Agent Orange dostává. První kapitola práce se věnuje základní charakteristice, historickému pozadí a následkům, které po sobě herbicid Agent Orange zanechal. Druhá část práce je zaměřena na pomoc obětem Agent Orange ze strany státu, vietnamských neziskových organizací, a především pomoc asociace Hội nạn nhân chất độc da cam (Vietnamská asociace pro oběti defoliantu Agent Orange).

Klíčová slova: Vietnamská válka, herbicid Agent Orange, oběti Agent Orange, následky, pomoc, neziskové organizace

Abstract:

The elaborated bachelor's thesis deals with the topic of assistance to the victims of Agent Orange in Vietnam, and especially by Vietnamese non-profit organizations. Agent Orange herbicide was used in the Vietnam-American War, the consequences of which are borne by the victims of Agent Orange to this day. The aim of this bachelor's thesis is to analyze the form of assistance and the channels through which the help and assistance reaches the victims. The first chapter deals with the basic characteristics, historical background and the consequences that the herbicide Agent Orange left behind. The second part of the work is focused on the assistance of Agent Orange victims by the state, Vietnamese non-profit organizations, and especially the association Hội nạn nhân chất da cam (Vietnamese Association for Victims of Agent Orange).

Key words: Vietnamese war, herbicide Agent Orange, victims of Agent Orange, consequences, assistance, non-profit organizations

Zadání bakalářské práce

Jméno a příjmení:	Nguyenová Anh
Studijní program:	Historické vědy
Studijní obor:	Etnologie se specializací vietnamistika
Vedoucí práce:	Barbora Nováková, Ph.D.
Téma práce:	Pomoc obětem Agent Orange ve Vietnamu
Téma práce anglicky:	Assistance to Agent Orange Victims in Vietnam
Název práce:	Pomoc obětem Agent Orange vietnamskými neziskovými organizacemi
Název práce anglicky:	Assistance to Agent Orange victims by vietnamese non-profit organization
Jazyk práce:	čeština
Klíčová slova:	Agent Orange, Vietnamská válka, pomoc, nemoc, oběti, následky, neziskové organizace
Klíčová slova anglicky:	Agent Orange, Vietnamese war, assistance, illness, victims, consequences, non-profit organization

Obsah bakalářské práce

ÚVOD	7
Kapitola 1 - Charakteristika dioxinu Agent Orange, jeho vlastnosti a historické pozadí	9
1. Vietnamsko-americká válka a užití herbicidu Agent Orange v operaci Ranch Hand	9
1.1. Válka ve Vietnamu.....	9
1.2. Použití defoliantů Rainbow Herbicides v operaci Ranch Hand.....	11
1.3. Charakteristika herbicidu Agent Orange.....	13
2. Následky kontaktu s Agent Orange na zdraví	15
2.1. Agent Orange a jeho dopad na americké vojáky.....	16
3. Ekologické a společenské dopady	19
3.1. Ekologické dopady.....	19
3.2. Společenské dopady.....	21
Kapitola 2 - Podpora obětí Agent Orange	23
1. Státní podpora obětí Agent Orange	24
2. Podpora obětí Agent Orange nestátními neziskovými organizacemi	27
2.1. Nestátní neziskové organizace ve Vietnamu.....	27
2.2. Neziskové organizace zabývající se problematikou Agent Orange.....	30
3. Podpora obětí Vietnamskou asociací pro oběti dioxinu Agent Orange (VAVA)	32
3.1. Činnosti organizace VAVA.....	32
3.2. Historické pozadí Vietnamské asociace pro oběti postiženými dioxinem Agent Orange.....	33
3.3. Způsob pomoci organizace VAVA obětem Agent Orange.....	35
ZÁVĚR	39
Obrazová příloha:	49

Seznam zkratk:

NNO – Nestátní nezisková organizace

VAVA – Hội nạn nhân chất độc da cam Việt Nam (Vietnamská asociace pro oběti dioxinu Agent Orange)

ÚVOD

Pro vietnamsko-americký ozbrojený konflikt (1964–1974) je kromě masivního bombardování charakteristické široké nasazení chemikálií, které byly určeny k likvidaci porostu, aby se snáze bombardovaly základny a zásobovací trasy především jihovietnamských guerillových bojovníků a severovietnamských jednotek a aby jim byly znemožněny přepady jihovietnamských vládních vojsk. V letech 1961–1971 bylo na Vietnam svrženo 45 milionů tun bomb a v rámci vojenského programu USA pod označením Operation Ranch Hand rozprášeno více než 80 milionů litrů různých kombinací herbicidů na území Vietnamu i v příhraničních zemích (Kambodža a Laos), kde také proběhl ozbrojený konflikt mezi Vietnamem a Spojenými státy americkými. Nejčastěji používaným herbicidem byl právě Agent Orange, který obsahoval nejsilnější chemický dioxin ze všech. Později bylo prokázáno, že tento herbicid způsobuje velmi vážné zdravotní problémy, a to včetně rakoviny, vrozených vad a řady psychologických a neurologických problémů, které silně zasáhly tisíce vietnamských rodin a mnoho amerických vojáků, kteří se vrátili z války ve Vietnamu. V současné době se Vietnam zabývá nejen odstraněním nevybuchlých min a bomb, které zůstaly po válce a od té doby dodnes zabily už desítky tisíc vietnamských obyvatel, ale také dopady užívání herbicidu Agent Orange, kterému bylo vystaveno zhruba 5 milionů lidí. V současnosti jsou herbicidem Agent Orange postiženy více než 3 miliony obyvatel Vietnamu. Nemoci způsobené dioxinem Agent Orange jsou nevléčitelné a velká většina obětí je velmi vážně postižená, musí se o ně neustále starat minimálně jeden člen rodiny. Léčba je také velmi nákladná, rodiny jsou tudíž závislé na finančních a zdravotních dotacích státu a jiných státních neziskových organizacích zabývajících se touto problematikou. Vzhledem k počtu a závažnosti nemocí považuje Vietnam herbicid Agent Orange jak za závažný zdravotní, tak i za sociální problém, kterému musí čelit každý den, jelikož tato skupina obyvatel se o sebe sama není schopna postarat, je celý svůj život závislá na péči své rodiny a finančních podporách státu a neziskových organizací.

V první kapitole své práce se budu věnovat základním údajům týkajícím se dioxinu Agent Orange, jeho charakteristice, historickému pozadí a tomu, jaké jsou následky kontaktu s dioxinem. V další kapitole se zabývám především podporou a pomocí, kterou dostávají oběti dioxinu Agent Orange od státu, vietnamských neziskových organizací a zejména od Vietnamské asociace pro oběti dioxinu Agent Orange. Mimo to také na začátku druhé kapitoly uvedu základní charakteristiku vietnamských neziskových organizací a rozdíl mezi neziskovými organizacemi ve Vietnamu a v České republice.

Cílem této bakalářské práce je sumarizovat následky používání herbicidu Agent Orange jak na lidské zdraví, tak na vietnamskou společnost. Dalším cílem je zjistit a zanalyzovat, jaké pomoci a v jaké formě se dostává vietnamským obětem herbicidu Agent Orange. V práci budu vycházet z odborné literatury, která je převážně v anglickém jazyce, a z obsahu dostupných on-line médií, právních dokumentů, z informací na webových stránkách různých neziskových organizací, především ve vietnamském jazyce, a z informací shromážděných v průběhu svého terénního výzkumu, který se uskutečnil od 19. ledna do 9. února 2020. Cílem mého terénního výzkumu ve Vietnamu bylo zjistit, jaká je obětem Agent Orange poskytnuta reálná pomoc a v jaké formě, jelikož velké množství informací je v literatuře a dalších zdrojích velmi těžko dohledatelné a mnohdy i neucelené. Zároveň jsem se tak mohla osobně setkat s oběťmi Agent Orange a poslechnout si jejich reálné životní příběhy.

Kapitola 1 - Charakteristika dioxinu Agent Orange, jeho vlastnosti a historické pozadí

1. Vietnamsko-americká válka a užití herbicidu Agent Orange v operaci Ranch Hand

1.1. Válka ve Vietnamu

Vietnamská válka, také známá jako druhá válka v Indočíně, byl ozbrojený konflikt, který se odehrál v letech 1955–1975 na území dnešního Vietnamu, na hranicích a v příhraničních oblastech sousedních států Laos a Kambodža. Příčiny války lze vysledovat už od roku 1945, kdy se národně osvobozené levicové hnutí Viêt Minh pod vedením Ho Či Mina ujímá moci ve Vietnamu a dne 2. 9. 1945 byla Ho Či Minem vyhlášena nezávislost státu a konec francouzské koloniální nadvlády. Avšak Francie nechtěla přijít o své předválečné kolonie, Vietnam se Francii také nechtěl vzdát, a tak v roce 1946 vypukla první válka v Indočíně, která trvala 8 let. První indočínská válka a francouzská nadvláda skončily překvapivou porážkou francouzské armády v roce 1954 v bitvě u města Địch Biên Phủ na severu Vietnamu. Po bitvě téhož roku následovala Ženevská mírová konference, kde bylo rozhodnuto o rozdělení Vietnamu podél 17. rovnoběžky na dva nezávislé státy, a to na Vietnamskou demokratickou republiku (Severní Vietnam) v čele s komunisty a Vietnamskou republiku (Jižní Vietnam) pod vlivem Francie a později USA, která se usídlila v Saigonu. Země se měla v průběhu dvou let opět sjednotit po demokratických volbách, k tomu však nikdy nedošlo a Severovietnamci se rozhodli sjednotit zemi silou.¹

Na severu se komunistům díky pomoci SSSR a Číny podařilo vytvořit silnou armádu. Následně byla vytvořena Národní fronta k osvobození Jižního Vietnamu, též známá jako Viêt Cộng, která se proslavila svým partyzánským způsobem boje proti Vietnamské republice. Jejich hlavním cílem bylo vyvolat povstání mezi zdejšími obyvateli proti systému Vietnamské republiky, a dosáhnout tak nezávislosti národa a sjednocení země. Viêt Cộng spolupracoval se Severním Vietnamem, který ho skrze Ho Či Minovu stezku zásoboval vojenským materiálem, potravou a vojáky. Tato stezka vedla ze Severního Vietnamu podél pohraničních oblastí Jižního Vietnamu s Laosem a Kambodžou, proto byly později v průběhu války

---

¹ HLAVATÁ, Lucie a kol. *Dějiny Vietnamu: Dějiny států*. 1. Praha: NLN, 2018, s. 262-263 (dále jen jako HLAVATÁ, Lucie a kol. *Dějiny Vietnamu*)

i tyto oblasti zasaženy herbicidy. Vietnamským partyzánům na jejich cestách pomáhali tamní vesničané, kteří se též chtěli vymanit z nadvlády Vietnamské republiky, v čele s prezidentem Ngô Đình Diệmem, který v té době spolupracoval se Spojenými státy americkými a jejich tehdejší prezidentem Johnem F. Kennedym a jeho americkými pozorovateli a odborníky. Ačkoliv Spojené státy podporovaly Ngô Đình Diệma a Vietnamskou republiku vojenskou a finanční formou, samy se války doposud nezúčastnily. Avšak od 60. let angažovanost Spojených států v tomto konfliktu narůstala kvůli zhoršující se politické situaci v jižním Vietnamu a obavám z rozšíření komunismu. Ke konci vlády prezidenta Kennedyho v roce 1963 bylo na území jižního Vietnamu 16 263 amerických poradců.²

V roce 1964 nastala pro Spojené státy americké příležitost, aby se oficiálně zapojily do války. Tou záminkou byl incident v Tonkinském zálivu, při němž údajně došlo ke dvěma střetům mezi Spojenými státy a Vietnamskou demokratickou republikou. Začátkem srpna se torpédoborec Maddox zapletl do přestřelky se třemi hlídkujícími severovietnamskými čluny, přičemž byl jeden z nich poškozen a potopen. Druhý střet se odehrál o 4 dny později, kdy údajně bez příčiny Severovietnamci zaútočili na americká plavidla, a proto jim Američané útok oplátili střelbou. Vzhledem k tomu, že v době, kdy došlo ke střetu, byla bouřka, a i po údajném střetu se nenašly žádné důkazy o tom, že by na americká plavidla Severovietnamci zaútočili, je následné prohlášení nového prezidenta Spojených států amerických Lyndona Johnsona velmi spekulativní. Dne 4. srpna prezident Johnson vystoupil v rozhlasu a svému lidu popisoval útoky, které se odehrály, přičemž se dožadoval vojenské odplaty.³ Skutečným důvodem, proč se Spojené státy americké chtěly zapojit do této války, byla tzv. teorie domina neboli obava z rozšíření komunismu do okolních států jihovýchodní Asie a Austrálie.⁴ Incident v Tonkinském zálivu tak přispěl k eskalaci konfliktu mezi oběma stranami. Politická situace na jihu se čím dál tím více zhoršovala. Po smrti Ngô Đình Diệma se prohlásil prezidentem jeho generál Nguyễn Khánh, což vyvolalo mezi buddhisty, studenty velké protesty. Severovietnamci zareagovali na incident aktivnějšími případy amerických základů a na základě toho se Američané rozhodli bombardovat město Vinh na severu Vietnamu. Kromě toho na incident v Tonkinském zálivu silně zareagovala i Čínská lidová

---

² HLAVATÁ, Lucie a kol. *Dějiny Vietnamu*, s. 247-332.

³ TEXT PROSLOVU JOHNSONA LYNDONA. *Gulf of Tonkin Incident* [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/johnson_lyndon/gulfoftonkin.html

⁴ HLAVATÁ, Lucie a kol. *Dějiny Vietnamu*, s. 289.

republika, která začala Ho Či Minovi poskytovat větší pomoc a podporu.⁵ Americká armáda používala k poražení svého nepřítele nejen bomby a miny, ale také napalm a nebezpečné defolianty, které svět zná pod názvem Rainbow Herbicides.

Válka začala být dlouhá a vleklá a ani jedna strana se nechtěla vzdát. Avšak v roce 1968 přímo na Nový lunární rok proběhla severovietnamská operace nazývaná Ofenzíva Tět. Cílem této operace mělo být dobytí Saigonu a ukončení války, i když operace nedopadla dobře a Severovietnamci utrpěli velké ztráty, tato akce měla velmi silný vliv na mínění americké veřejnosti o tomto dlouhém konfliktu a postoji Spojených států ve válce. Podle mého názoru tím přispěla k pozdějšímu stažení amerických vojsk z Vietnamu v lednu 1973. Tím válka ale ještě neskončila, pokračovala oficiálně až do roku 1975. Bez ohledu na velký nátlak veřejnosti v letech 1971–1973 americké vojsko zesílilo své bombardování nejen na území Severního Vietnamu, ale také na hranicích s Laosem a Kambodžou, kudy vedla Ho Či Minova stezka. I přes velkou technickou převahu nad svým nepřítelem, se USA nikdy nepodařilo Vietnam zcela porazit.

Nakonec kvůli stále vzrůstající síle Viêt Cộngu a severovietnamské armády a silicím protestům proti participaci USA ve válce se Spojené státy v roce 1973 na základě podepsání Pařížské dohody stáhly z války. Po dvou letech, kdy jihovietnamský prezident čelil severovietnamským partyzánům sám bez podpory Američanů, byl nakonec dobyt v roce 1975 Saigon. Tím byla opět sjednocená země, nastal tak i definitivní konec války ve Vietnamu.⁶

1.2. Použití defoliantů⁷ Rainbow Herbicides v operaci Ranch Hand

V květnu 1961 vyslal americký prezident John F. Kennedy svého viceprezidenta Lyndona B. Johnsona, aby prodiskutoval s prezidentem Jižního Vietnamu Ngô Đình Diệmem, jak by měla vypadat budoucnost americké pomoci tomuto území. Jedním z výsledků diskuse bylo založení Střediska vývoje boje a testování (Combat Development and Test Center), kde se vyvíjely bojové techniky a testovaly nové zbraně. Mimo to právě odtud vzešel nápad použít herbicidy a defolianty jako chemickou zbraň proti nepříteli. Na základě toho byly v srpnu 1961 zahájeny první zkušební postřiky a v listopadu téhož roku prezident Kennedy povolil zahájení

---

⁵ HLAVATÁ, Lucie a kol. *Dějiny Vietnamu*, s. 302

⁶ HLAVATÁ, Lucie a kol. *Dějiny Vietnamu*, s. 247-332.

⁷ Defoliant je druh herbicidu používaný zejména před mechanizovanou sklizní plodin, defoliant způsobí opadání listů.

operace Ranch Hand s kódovým označením programu amerického letectva pro herbicidy ve Vietnamu.⁸

Defolianty byly v rámci operace Ranch Hand ve Vietnamu testovány ještě dříve, než nastal ozbrojený střet v roce 1964 mezi Spojenými státy a Vietnamskou demokratickou republikou. Do té doby bylo vyvinuto okolo 60 chemických kombinací, které byly posléze použity za cílem zničení lesních porostů a znemožnění členům Viet Cõngu a severovietnamské armádě nejen v pohybu a krytí v hustých pralesech, ale také k přepadům jihovietnamských vládních vojsk.⁹ První operační lety byly prováděny letouny C-123 americké společnosti Fairchild, dále také říčními čluny podél vodních cest, z automobilů, helikoptér nebo také pomocí ručních rozprašovacích přístrojů. Zprvu se jednalo pouze o postřiky oblastí, ve kterých se předpokládaly základny komunistických geril, používání postřiků brzy přineslo dobré výsledky a počet přepadů díky tomu poklesl. Likvidace úrody, k níž došlo později, měla nejen přinutit Viet Cõng k defenzivě, ale také měla odradit vesničany od poskytování potravin a úkrytu příslušníkům Viet Cõngu. Dalším záměrem bylo také zničení úrodných polí a zvýšení počtu lidí žijících ve městech, kde nad nimi měla spojenecká vojska snadnější kontrolu.¹⁰

Použité defolianty ve válce ve Vietnamu vstoupily oficiálně do historie roku 1962 pod kódovým označením Rainbow Herbicides (Herbicidy v barvách duhy), které byly z podstatné části založeny na velmi toxickém herbicidu pro teplokrevné živočichy, látka známá pod označením 2,4,5-T (kyselina trichlorfenoxyoctová). Mezi Rainbow Herbicides se řadilo šest defoliantů – Agent Purple, Agent Pink, Agent Green, později v roce 1964 byly přidány Agent Blue, Agent White a nejznámější a nejedovatější Agent Orange, všechny vznikly postupem času v rámci zkušebních postřiků.¹¹ Armádní kódové označení těchto defoliantů bylo odvozeno od barevných pruhů na barelech, ve kterých byly do Vietnamu převáženy. Hlavními dodavateli pesticidů byla chemička Dow Chemical Company s dalšími vedlejšími výrobci jako například Diamond Alkali, Hercules, Hooker Chemical nebo

---

⁸BUCKINGHEM JR., William A. *Operation Ranch Hand: The Air Force and Herbicides in Southeast Asia 1961-1971*. Washington, D.C.: CreateSpace Independent Publishing Platform, 1982, Dostupné na: <https://media.defense.gov/2010/Sep/28/2001329797/-1/-1/0/AFD-100928-054.pdf>, s. 11-12.

⁹MARTINI, Edwin. *Agent Orange: History, Science, and the Politics of Uncertainty*. Boston: University.

¹⁰YOUNG, Alvin L., *The History, Use, Disposition and Environmental Fate of Agent Orange* s. 3

¹¹STELLMAN, Jeanne Mager a kol. *The extent and patterns of usage of Agent Orange and other herbicides in Vietnam*, s. 681

Monsanto.¹² Mimo ty se na výrobě dioxinu Agent Orange podílela také největší česká chemická továrna Spolana nacházející se v Neratovicích, která se v současné době zaměřuje na výrobu PVC, hnojiv, chloru, technických plynů a jiných chemických výrobků. V současné době patří mezi největší znečišťovatele ovzduší v celé České republice. Dodnes čelí Spolana Neratovice mnoha kauzám, jelikož se právě zde vyráběla nejedovatější chemická složka 2,4,5-T obsažená v dioxinu Agent Orange. U zaměstnanců továrny, kteří v té době pracovali na této chemické složce, se také objevila totožná onemocnění jako u amerických vojáků a vietnamského obyvatelstva, jež přišlo s touto složkou do kontaktu.¹³

Po většinu doby trvání války byla operace Ranch Hand řízena z letecké základny ve městě Biên Hoà (v letech 1966–1970), odkud Američané řídili operace v oblasti delty řeky Mekong, kde byly hlídkové lodě americké námořní pěchoty snadno zranitelné vůči útokům z oblastí podrostu podél břehů. Pro operace, které byly vedeny podél centrálního pobřeží a poblíž Ho Či Minova města, byly vyhrazené letecké základny ve městě Đà Nẵng (v letech 1964–1971). Další základny se nacházely například ve městech Phú Cát, Tân Sơn Nhứt, Nha Trang nebo ve městě Phan Rang. Dodnes jsou města Đà Nẵng, Biên Hoà a Phú Cát velmi silně dioxinem herbicidů kontaminována.¹⁴

1.3. Charakteristika herbicidu Agent Orange

Agent Orange (vietnamsky *Chất độc da cam*) byl posledním a také nejznámějším a nejsilnějším defoliantem z rodiny tzv. Rainbow Herbicides použitý Spojenými státy americkými jako jedna z chemických zbraní proti svému nepříteli ve vietnamsko-americké válce. Vedlejším produktem při výrobě jedné ze složek herbicidů Rainbow Herbicides (včetně Agent Orange) byl vysoce jedovatý dioxin 2,3,7,8-tetrachloro-dibenzo-para, zkráceně TCDD, který po sobě zanechal nejhorší následky přetrvávající dodnes.¹⁵ Dioxiny jsou nebezpečné

---

¹² HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM/DIOXIN VIỆT NAM. *120 câu hỏi - đáp về chất độc da cam do mỹ sử dụng trong chiến tranh ở Việt Nam* [120 otázek - odpovědí o toxické látce Agent Orange, která byla použita ve vietnamsko-americké válce], [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/tin-tuc-su-kien/120-cau-hoi-dap-ve-chat-doc-da-cam-do-my-su-dung-trong-chien-tranh-o-viet-nam-107.html>.

¹³ ŠUTA, Miroslav. *Agent Orange a Spolana* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na WWW: https://web.archive.org/web/20090409151431/http://www.literarky.cz/index_o.php?p=clanek&id=5407.

¹⁴ YOUNG, Alvin L., *The History, Use, Disposition and Environmental Fate of Agent Orange* s. 62.

¹⁵ ASPEN INSTITUTE. *Agent Orange/Dioxin History* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://www.aspeninstitute.org/programs/agent-orange-in-vietnam-program/agent-orangedioxin-history/>.

látky, které se obecně tvoří například při spalování odpadu, plynu, ropy, uhlí nebo při jiných výrobních procesech, jako je např. bělení chlórem nebo výroba pesticidů.¹⁶

Celkově bylo na Jižní Vietnam svrženo celkem cca 72 milionů litrů herbicidů, z toho bylo cca 43 milionů litrů jen herbicidu AO, který byl z celé skupiny defoliantů nejsilnější a nejjedovatější.¹⁷ Už po roce používání látky AO se v saigonských nemocnicích začaly objevovat čím dál častější případy narozených nemocných dětí a postupem času se zvyšováním koncentrace herbicidů děti rodily dokonce už i mrtvé.¹⁸ Ke konci 60. let se začaly v americké Committee on Veterans Affairs (Výbor pro záležitosti veteránů Spojených států) objevovat první zprávy o závažných zdravotních dopadech na americké vojáky, které byly způsobeny především používáním chemické látky Agent Orange. I přesto, že již byly známy jeho dalekosáhlejší dopady než jen zničení džungle a porostu, jeho produkce pokračovala pro armádní účely až do dubna 1970, kdy se přistoupilo k dočasnému zákazu používání této látky. Avšak krátce na to byl zákaz zrušen a postřiky se opět začaly používat až do konce roku 1971.¹⁹ Celkově se v průběhu vietnamsko-americké války uskutečnilo 6 500 postřikovacích misí především na území středního a jižního Vietnamu a defoliantů/látky Agent Orange bylo celkem použito zhruba 37 kg/ha, což je 17 krát více, než se dříve v zemědělství běžně používalo.²⁰

Podobné herbicidy, jako byly Rainbow Herbicides, byly použity i v jiných zemích, avšak rozdíl mezi defolianty použitými ve Vietnamu a ve zbytku světa spočíval v obsahu dioxinů, jenž byl dán jiným procesem výroby, a v množství postřiků.²¹ Mimo Vietnam byly testovací postřiky také zahájeny v Thajsku v letech 1964–1965 k vyčištění oblastí kolem základen královského letectva za účelem zvýšení viditelnosti a prevence partyzánských útoků,

---

¹⁶ ARNIKA. *Dioxiny* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://arnika.org/dioxiny#v%C3%ADce-o-dioxinech>.

¹⁷ YOUNG, Alvin L., *The History, Use, Disposition and Environmental Fate of Agent Orange* s. 682.

¹⁸ Vietnam Agent Orange Relief and Responsibility Campaign: Agent Orange Victims Altar [online]. [cit. 11.7.2021]. Dostupný na: <https://www.vn-agentorange.org/chp114-11-2006.html>.

¹⁹ GAO, United States General Accounting Office. *Agent Orange: Actions Needed to Improve Communications of Air Force Ranch Hand Study Data and Results*. USA: BiblioGov, 2011.

²⁰ HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM/DIOXIN VIỆT NAM. *120 câu hỏi – đáp về chất độc da cam do mỹ sử dụng trong chiến tranh ở Việt Nam* [120 otázek – odpovědí o toxické látce Agent Orange, která byla použita ve vietnamsko-americké válce].

²¹ INSTITUTE OF MEDICINE; COMMITTEE TO REVIEW THE HEALTH EFFECTS IN VIETNAM VETERANS OF EXPOSURE TO HERBICIDES. *Veterans and Agent Orange: Health Effect of Herbicides Used in Vietnam*. Washington DC: National Academies Press, 1994, Dostupné na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK236356/>.

k nimž docházelo ze strany komunistů.²² Použití herbicidů Spojenými státy americkými mělo v Thajsku též zabránit expanzi komunistů. Defoliace porostů zde dopadla úspěšně bez nutnosti jejich opakování postřiků. Jelikož byl na území Thajska použit méně toxický defoliant, neobjevily se zde tak velké dopady na životní prostředí a lidské zdraví.²³

2. Následky kontaktu s Agent Orange na zdraví

Použití defoliantů mělo a dodnes má na postižené oblasti dalekosáhlé dopady, především na zdraví lidí, kteří přišli do kontaktu s touto toxickou látkou. Jedna ze složek obsažená v látce Agent Orange, která vznikla v průběhu jeho výroby, je výše zmíněný vysoce jedovatý dioxin TCDD, jenž se snadno a rychle vsřebává do těla, ale naopak se velmi špatně vylučuje. K expozici lidí dochází především ústí a trávicím traktem, dále kůží a také plícemi. TCDD má schopnost rozšířit se do všech částí těla, projevy onemocnění záleží na množství látky v těle a na stavu jednotlivých orgánů. U amerických veteránů a vietnamských civilistů, kteří přišli do styku s touto jedovatou látkou, se vyskytly a dále vyskytují různé druhy rakovin, malátnost, poškození jater, neplodnost či opakované potraty, nebo se jim dokonce rodí děti s nejrůznějšími defekty. Jelikož jsou dioxiny karcinogenní, poškozují i plod v těle matky. Dále také poškozují imunitní a nervový systém, štítnou žlázu a metabolismus.²⁴

Za desítky let od ukončení vietnamsko-americké války se ve Vietnamu narodilo více než milion postižených dětí a v současnosti se stále narodí 6 000 dětí ročně, které trpí poruchou imunity, deformacemi rukou, srdce, očí a jiných částí těl; příznaky odpovídají následkům expozice Agentu Orange. Nicméně zdravotní dopady nejsou jediným dědictvím použití herbicidů, následky nese také ekosystém Vietnamu, jenž byl masivně zdeformován. V neposlední řadě byla také značně zasažena ekonomická a společenská sféra.²⁵

---

²² CHISHOLM CHISHOLM & KILPATRICK, LTD. *Exposure and Use of Agent Orange in Thailand* [online]. [cit. 11.7.2021]. Dostupný na: <https://cck-law.com/blog/exposure-use-of-agent-orange-in-thailand/>.

²³ CHISHOLM CHISHOLM & KILPATRICK, LTD. *The truth about Agent Orange and other herbicides in Thailand during the Vietnam war* [online]. [cit. 25.7.2021]. Dostupný na: <https://cck-law.com/veterans-law/agent-orange-and-herbicides-in-thailand-during-the-vietnam-war/>.

²⁴ INSTITUTE OF MEDICINE (US) COMMITTEE. *Veterans of Agent Orange: Health effects of Herbicides Used in Vietnam*. Washington, D.C.: National Academies Press, 1994, Dostupné na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK236356/>.

²⁵ Ibid.

2.1. Agent Orange a jeho dopad na americké vojáky

Americkým vojákům, kteří sloužili ve Vietnamu, bylo řečeno, že chemikálie z rodiny Rainbow Herbicides, především herbicid Agent Orange, jsou neškodné. Avšak po návratu domů přišly pochybnosti způsobené zhoršením jejich zdravotního stavu. Častěji docházelo k potratům u manželek vojáků a stále více se rodily děti s vrozenými vadami. Všechny tyto problémy naznačovaly, že kontakt s Agentem Orange a jinými toxickými herbicidy, které byly ve válce použity, byl velmi rizikový. A tak v roce 1977 američtí veteráni podali žalobu na Oddělení pro záležitosti veteránů o náhradu za zdravotní péči a skryté podmínky, kterým byli vystaveni ve válce, a to konkrétně defoliantu Agent Orange a v něm obsaženému dioxinu. Veteráni museli do jednoho roku ode dne propuštění z armády prokázat, že byli v době používání defoliantů ve službě, jinak jim byly jejich příslušné nároky odepřeny. Dále pak museli prokázat, že buď sloužili na základnách na thajských hranicích s Kambodžou během vietnamské války, kde byly herbicidy skladovány, následně pak i testovány, či že byli členy posádek letadel C-123, které létaly nad Vietnamem v průběhu války, nebo pracovali na projektech Ministerstva obrany za účelem testování, likvidace a skladování těchto herbicidů.²⁶

Několik publikací zveřejněných veřejnou zdravotní službou prokázalo, že tito muži důsledkem kontaktu s chemickou látkou Agent Orange trpěli zvýšeným výskytem rakoviny a poruchami nervového systému, trávení a dýchacích cest. Centra pro kontrolu a prevenci nemocí (Centers for Disease Control and Prevention) zjistila, že u těchto mužů docházelo zejména k častější akutní a chronické leukémii, rakovině krku, plic, jater tlustého střeva, prostaty, ischemickým chorobám, srdečním a mnoha dalším nemocem.

Ministerstvo pro záležitosti veteránů Spojených států amerických (VA U.S. Department of Veterans Affairs) odškodnilo od dubna roku 1983 do 1987 pouze 486 obětí, přestože obdrželo žádosti o postižení až od 39 419 vojáků.²⁷ Na štěstí v současné době americký veterán z Vietnamu, má-li vážné zdravotní potíže, může žádat o kompenzaci až 3 146,42 USD (cca 68 000 Kč) na měsíc.²⁸ Jeden z nejnovějších výzkumů ve Spojených státech amerických ukázal, že veteráni vystavení Agent Orange trpí více než dvojnásobnou rychlostí vysoce agresivního karcinomu prostaty a zdvojnásobuje se u nich riziko invazivních

²⁶ Veterans Exposed to Agent Orange, *U.S. Department of Veterans Affairs*, 2018-01-19.

²⁷ Postservice mortality among Vietnam veterans. *The Centers for Disease Control Vietnam Experience Study*, 1987-02-13, s.790-795.

²⁸ CHISHOLM & KILPATRICK, LTD. *Getting Veterans (VA) Disability for Agent Orange Diseases*.

nádorů kůže.²⁹ Právě na základě onemocnění amerických vojáků bylo dokázáno, že vystavení herbicidům, které byly použité ve vietnamsko-americké válce, zejména defoliant Agent Orange, má velmi závažné dopady na lidské zdraví. Kdyby Spojené státy americké přiznaly své chyby a začaly nést odpovědnost za své činy dříve, mohly se tyto poznatky hned využít na léčbu dalších postižených, a to nejen ve Vietnamu.

2.2. Agent Orange a jeho dopad na zdraví vietnamského obyvatelstva

Nejdiskutovanějším dopadem, který za sebou Agent Orange zanechal, jsou zdravotní následky. Nepřehlédnutelným faktem je, že ačkoliv se účinné látky Agent Orange během několika měsíců rozložily, dioxiny jsou extrémně stálé, jelikož jsou nerozpustné ve vodě. Rozpouštějí se o něco lépe v tucích, ve kterých se však ukládají, a to nejen v lidském tuku, ale také v tuku zvířat. To znamená, že se dioxiny staly ve Vietnamu součástí potravinového řetězce, tudíž se jich nelze zcela zbavit. Nebezpečí onemocnění v důsledku vystavení defoliantu Agent Orange z potravinového řetězce v současné době již není vysoké, mnoho oblastí už bylo dekontaminováno a postupem času se určité množství dioxinů už také rozložilo. Avšak pro obyvatele, kteří žijí v těžce postižených oblastech, stále existuje riziko onemocnění, i když už ne v tak závažném měřítku.

Thorton ve své knize cituje studie dr. Nguyễn Việt Nhâna, podle něj měly děti v oblastech, kde byl Agent Orange používán, mnoho zdravotních problémů jako např. rozštěp patra, kýlu, deformaci prstů jak na ruce, tak i na nohou, dále také duševní onemocnění. V 70. letech byla zjištěna vysoká hladina dioxinu v mateřském mléce žen žijících na jihu a ve středu Vietnamu a také v krvi amerického vojenského personálu, který sloužil ve Vietnamu. Nejvíce postiženými oblastmi byla po válce města a vesnice kolem Ho Či Mínova města, místa položená v horách podél pohoří Trường Sơn a hranice mezi Vietnamem a Kambodžou.³⁰

Vietnamská vláda tvrdí, že počet obyvatel vystavených působení látky Agent Orange přesahuje 4,5 milionu lidí. Dodnes až 3 miliony z nich trpí nemocemi, které postihují i jejich děti.³¹ Této látce se také připisuje přes 400 000 úmrtí. Vietnamské ministerstvo zdravotnictví zkoumalo 40 000 manželských párů a bylo zjištěno, že manželky, jejichž muži byli vystaveni

---

²⁹ Boyle, Annette M, Agent Orange Exposure Appears do Double Risk of Invasive Skin Cancer, 2014-04.

³⁰ THORNTON, Joseph. *Pandora's Poison: Chlorine, Health, and a New Environmental Strategy*: Actions Needed to Improve Communications of Air Force Ranch Hand Study Data and Results. USA: The MIT Press, 2000, s.190.

³¹ Agent Orange Still Haunts Vietnam, US, The Washington Post. 2007-06-14.

působení defoliantů, čelí asi 3,5 krát vyššímu riziku, že žena potratí nebo se jí narodí děti s defekty, či dokonce už mrtvé než párům, které žijí v Severním Vietnamu.³² Celou situaci zhoršuje neznalost obyvatel o spojitosti dioxinů se zdravotními problémy a neznalost vývojových defektů dětí. Současná čísla z vědeckých výzkumů naznačují, že cca pět ze sta dětí narozených ve Vietnamu trpí nějakou formou fyzické či mentální abnormality. Další zhruba 2 miliony Vietnamců trpí rakovinou, která je také brána jako jeden ze zdravotních dopadů TCDD.³³ Srovnáme-li čísla s Českou republikou, zde bylo k roku 2017 dle Národního onkologického programu 577 373 osob diagnostikováno onkologické onemocnění.³⁴ Přepočítáme-li to na 100 000 obyvatel, Vietnam má zhruba 2 073 lidí a Česká republika cca 5 352 lidí trpící rakovinou. Výsledek tohoto porovnání je velmi překvapivý, vzhledem k historickým okolnostem a velikosti obou států. Česká republika, která má necelých 10,5 milionů obyvatel a nebyly zde použity v historii žádné chemické zbraně jejichž následky na zdraví by přetrvávaly, má značně větší počet obyvatel s rakovinou než Vietnam s cca 97 miliony obyvatel. Obecně je rakovina nádorové onemocnění, které vzniká rychlým dělením vlastních buněk, a jedním z faktorů, který k tomu vede, je poškození DNA. Vietnamským obětem Agent Orange poškodil DNA právě kontakt s toxickým dioxinem, který byl za války použit. Další faktory, které mohou vést k nádorovým onemocněním, jsou např. špatná strava, kouření, alkohol nebo nízká pohybová aktivita.³⁵ Což si myslím, že je právě případ České republiky. K tomu se ještě v 80. letech minulého století Československo považovalo za jeden ze států s nejhorším životním prostředím a narušenými přírodními zdroji na světě. Situace byla až natolik špatná, že některé oblasti v České republice byly označeny za krizové.³⁶ Zároveň není ve Vietnamu tak pokročilá úroveň zdravotnictví, mnoho obyvatel si nemůže dovolit jít k lékaři, aby zjistilo zda má rakovinu.

---

³² ŠUTA, Miroslav. *Agent Orange a Spolana: Americká válka ve Vietnamu má i jednu patrně značně překvapivou českou stopu.*

³³ HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM/DIOXIN VIỆT NAM. 120 câu hỏi – đáp về chất độc da cam do mỹ sử dụng trong chiến tranh ở Việt Nam.

³⁴ NÁRODNÍ ONKOLOGICKÝ PROGRAM. *Česká republika a rakovina v číslech* [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupný na: www.linkos.cz.

³⁵ PENOXAL TRADE INC. *Obecně o rakovině, jak vzniká a rizikové faktory vzniku nádorů* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://cz.penoxal.com/jak-rakovina-vznika-rizikove-factory-nadoru/>.

³⁶ KRUŽÍKOVÁ, Eva, Právo životního prostředí. In Bobek, M. - Molek, P. - Šimíček, V. (eds) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita Brno, 2009, s. 652-669.* [online]. [cit. 25.7.2021]. Dostupný na: http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/22_652-669_komunistickepravo-cz_Kruzikova_Zivotni-prostredi.pdf.

Dr. Wayne Dwernychuk, bývalý vědecký důstojník, poradce a specialista společnosti Hatfield³⁷ na Agent Orange, spolu s jinými vědci a specialisty varuje, že „v budoucnu by mohlo být postiženo bezpočet dalších generací“.³⁸ Jeho výzkum naznačuje, že dalších 6 až 12 generací bude postiženo touto válkou, než přestane mít dioxin efekt na genetický kód. Následky operace Ranch Hand nese Vietnam již přes 40 let a ještě dlouho ponese. Návrat do normálního stavu se odhaduje minimálně na 150 let a víc.³⁹

Před 60 lety, když byla válka v plném proudu, nikdo netušil, jaké následky přinese použití chemických zbraní a s čím budou muset oběti Agent Orange bojovat každý den. Bolestným následkům na zdraví čelí nejen obyvatelé Vietnamu, ale také američtí vojáci, kteří přišli během války do styku s touto jedovatou látkou. Bohužel se s Agentem Orange nepojí jen následky spojené se zdravím, ač je zdraví nejdůležitějším aspektem. Na nebezpečné účinky dioxinu doplatilo samozřejmě i životní prostředí, což bylo vlastně záměrem. Spojíme-li tedy vše dohromady, je logické, že dopady toxických dioxinů mají velké celospolečenské následky.

3. Ekologické a společenské dopady

3.1. Ekologické dopady

Oficiální americké vojenské záznamy uvádějí, že za války bylo zničeno 20 % džungle bývalé Vietnamské republiky (dnešního jižního Vietnamu), 20–36 % mangrovových lesů a zároveň byla velmi zasažena biodiverzita živočichů a rostlin. V těžce zasažených lesích byla pozorována výrazně nižší biodiverzita živočišných druhů než v defolianty nedotčených lesích. Z postižených území zmizela většina savců a více než ¾ ptáků. V zasažených lesích byl zjištěn výskyt pouze 24 druhů ptáků a 5 druhů savců.⁴⁰

Zničením mangrovů byla viditelně oslabena přirozená obrana vietnamského pobřeží před tajfuny a tsunami. Téměř 50–60 % mangrovových porostů, které chrání břehy Vietnamu,

---

³⁷ Hatfield je společnost, která poskytuje environmentální a sociální služby pro klienty jak se soukromého, tak i z veřejného sektoru.

³⁸ Dwernychuk; Wayne, L.; Cau, Hoang D.; Hatfield, Christopher T.; Bolvin, Thomas G.; Manh Tran, Hung Tri, Tri Dung, Phung, Dinh Nguyen, *Thai: Dioxin Reservoirs in southern Viet Nam – A legacy of Agent Orange*, Chemosphere 47, s. 117–137.

³⁹ Ibid, s 117–137.

⁴⁰ Veterans and Agent Orange: *Health Effects of Herbicides Used in Vietnam*; Washington, DC: National Academy Press 1994.

bylo zničeno. Vietnam tak musí čelit vyššímu počtu přírodních katastrof. Samotná půda byla kontaminována až na metry hluboko.⁴¹ Herbicid neničí jen plevel, ale také snižuje úrodu zemědělských rostlin. Údajně byl herbicid Agent Blue použit právě ke zničení sklizní rýže, aby se členům Việt Cộng přerušily dodávky potravy.⁴² Lesům, které byly vícekrát herbicidy postříkány (přibližně 0,5 milionů hektarů půdy), hrozí, že se z velké části neobnoví. Byla zcela narušena rostlinná a zvířecí společnost v důsledku úplného zničení vegetace (tudíž i jejich úkrytů). Nebezpečné množství zbytkového dioxinu v zemi brání normálnímu růstu plodin a stromů, zároveň tak i nadále narušuje potravinový řetězec.⁴³

Od doby, kdy se obnovily diplomatické vztahy mezi Vietnamem a Spojenými státy, si začala americká vláda více pokládat otázky, které se týkaly kontaminace defoliantem Agent Orange a způsobenými následky. Na jedné straně byla americká vláda ochotna poskytnout potřebné výzkumy ke zjištění rozsahu kontaminovaných oblastí a následnou finanční a technickou pomoc s dekontaminací půdy. Avšak na druhou stranu, i přes výzkumy, které samy provedly, byly Spojené státy nedůvěřivé k doloženým zdravotním následkům vietnamského obyvatelstva. V případě, že by USA přijaly způsobené následky na lidské zdraví, mohlo by být na území Vietnamu více podpůrných zdravotnických programů a více zdravotnických a rehabilitačních středisek pro oběti Agent Orange. V nejlepším případě by mohly Spojené státy vyplatit odškodné na zdraví, aby mohly rodiny zajistit obětem lepší životní podmínky. I přesto se vláda Spojených států až do roku 2008 zapojila pouze do výzkumných a dekontaminačních programů s cílem zlepšit životní prostředí postříkaných oblastí.⁴⁴ Dekontaminační programy trvají desítky let, a i v současné době se Vietnam stále snaží společně se Spojenými státy vyčistit kontaminované oblasti. Velká část peněz, které Vietnam od USA dostává, je určená k této činnosti. Vše s cílem, aby chudí obyvatelé opět mohli obdělávat svá pole, zlepšil se jejich život v kontaminovaných oblastech, a hlavně aby se snížil počet nemocných. Dle BBC News Spojené státy v roce 2019 zahájily dekontaminační program leteckých základen ve Vietnamu v hodnotě necelých 5 miliard českých korun, který

---

⁴¹ ŠUTA, Miroslav. *Agent Orange a Spolana* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na:

https://web.archive.org/web/20090409151431/http://www.literarky.cz/index_o.php?p=clanek&id=5407.

⁴² YOUNG, Alvin L. *The history, use, disposition and environmental fate of agent orange*.

⁴³ ŠUTA, Miroslav. *Agent Orange a Spolana*.

⁴⁴ Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations [online]. 29.8.2012 [cit. 12.7.2021]. Dostupný na:

<https://fas.org/sgp/crs/row/RL34761.pdf>.

má trvat až 10 let (do roku 2029).⁴⁵ Například letiště Biên Hoà je považováno za jedno z nejkontaminovanějších míst ve Vietnamu, jelikož právě zde američtí vojáci uchovávali chemikálie, které z barelů prosákly do zdejší půdy.

3.2. Společenské dopady

Nemůžeme opomenout, že masivní nasazení herbicidů a bombardování Vietnamu mělo na stát i společenské dopady. Hlavní z nich byl již zmíněný prudký růst počtu obyvatel ve městech v Jižním Vietnamu. Americká vojska uplatňovala ve Vietnamu tzv. politiku „nucené urbanizace“ také nazývanou „nucená modernizace“, která měla ve své podstatě za cíl oslabit materiální podporu Việt Cộng na venkovských oblastech. Kvůli neustálému bombardování a ničení úrody, džungle a venkova obyvatelstva různými bombami a herbicidy obyvatelům v těchto postižených oblastech nezbylo nic jiného než se přestěhovat do měst, která byla kontrolována vládními a americkými silami. V rámci této politiky se během 60. let dramaticky zvýšil počet obyvatel měst. V knize *Human Security: Securing East Asia's Future* Benny Teh Cheng a jeho kolegové citují slova doktora H. V. Luonga: „*odhaduje se, že počet obyvatel měst vzrostl z 2,8 mil. obyvatel (cca 20 % jihovietnamského obyvatelstva) v roce 1958, na 8 mil. obyvatel (cca 43 % jihovietnamského obyvatelstva) v roce 1971. Počet obyvatel Saigonu se za stejnou dobu zvýšil z 2,3 mil. obyvatel na 3,5 mil. obyvatel.*“⁴⁶ Vzhledem ke zničené půdě a obydlím zdejšího obyvatelstva bylo mnoho vesnických rodin nuceno přestěhovat se po válce do jiných oblastí jako tzv. „ekologičtí uprchlíci“, aby přežili. Mnoho odborníků zaznamenalo zdvojnásobení, ba dokonce i ztrojnásobení městské populace kvůli přesunutí venkovského obyvatelstva do měst přímo kvůli válce ve Vietnamu. Z herbicidy zničených zemědělských oblastí se staly pustiny, které se už nedaly obdělávat. S nucenou urbanizací obyvatelstva se v jihovietnamské společnosti rozmohly nežádoucí společenské problémy, jako jsou prostituce, kriminalita a drogová závislost.⁴⁷

V současné době jsou postiženy dopady používání herbicidů zhruba 3 miliony vietnamských obyvatel s tím, že tito obyvatelé patří mezi nejchudší vrstvu obyvatel v zemi. Z celkového počtu postižených žije 70 % rodin pod hranicí chudoby, z toho má zhruba 22 %

---

⁴⁵ BBC NEWS. Agent Orange: *US to clean up toxic Vietnam War air base* [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: <https://www.bbc.com/news/world-asia-48000185>.

⁴⁶ CHENG, Benny Teh a kol. *Human Security: Securing East Asia's Future*. New York: Springer, 2012.

⁴⁷ Landau, David: Huntington: A Reconsideration; Brass Tacks, The Harvard Crimson, 15-02-1972.

rodin 3 či více postižených obětí a téměř 90 % těchto obětí nemá žádné zaměstnání.⁴⁸ Ani v současné době se většina obětí herbicidu Agent Orange nedokáže kvůli svým fyzickým i psychickým nemocem o sebe postarat, natož si obstarat živobytí. Rodiny obětí jsou tak celý život závislé na finanční podpoře státu a neziskových organizacích. Stát mimo jiné nepodporuje jenom nemocné oběti, ale také členy rodiny, kteří se o ně starají, a proto sami nepracují. Mít v rodině takového člena rodiny je velmi náročné jak fyzicky, psychicky, tak i finančně.

Je tedy očividné, že má používání defoliantů z rodiny Rainbow Herbicides a především defoliant Agent Orange v průběhu vietnamsko-amerického konfliktu v 70. letech 20. století dodnes ve Vietnamu velmi vážné dopady na životní prostředí a zdraví velkého množství vietnamského obyvatelstva. To má samozřejmě velké dopady na vietnamskou společnost a ekonomiku.

---

⁴⁸ DAITON, Deborah. *The Vietnamese Association for Victims of Agent Orange* [online]. [cit. 7.5.2021]. Dostupný na: <http://msavlc.org/the-vietnamese-association-of-victims-of-agent-orange-vava/>.

Kapitola 2 - Podpora obětí Agent Orange

Od ukončení války ve Vietnamu v roce 1975 byly vztahy mezi Spojenými státy a Vietnamem samozřejmě velmi napjaté a začaly se zlepšovat až kolem roku 1996, kdy došlo ke jmenování prvních amerických velvyslanců ve Vietnamu. I přes zlepšení politických vztahů mezi oběma státy Spojené státy americké stále odmítaly nést odpovědnost za následky spojené s válkou.

Do podpůrných programů se zapojily až teprve v roce 2007.⁴⁹ Do té doby, jak jsem již v předchozí kapitole zmínila, Spojené státy nedůvěřovaly počtům obětí, které jim vietnamská vláda poskytovala, přitom i mezi americkými veterány z Vietnamu bylo zaznamenáno vyšší procento onemocnění leukémií, různých druhů rakovin nebo se děti rodily s defekty. Avšak od roku 2007 se USA začaly velmi aktivně zapojovat do různých podpůrných programů, které se týkaly nejen vyčištění kontaminovaných oblastí, ale také programů na pomoc samotným obětem Agent Orange. Bohužel není stoprocentně známo, proč až od roku 2007, co změnilo jejich pohled na herbicid Agent Orange a jeho zanechané následky. Avšak mohlo to být zapříčiněno jinými důležitějšími politickými tématy, kterým v té době obě strany čelily.⁵⁰

Tento rok to bude 50 let od začátku použití nebezpečné látky Agent Orange ve vietnamsko-americké válce a životní podmínky obětí se postupem času také zlepšují. Jejich hlavní a největší měsíční finanční příjem jde v současnosti ze státního rozpočtu. Částka, kterou dostávají od státu, není nijak vysoká, pokryje pouze základní každodenní náklady. Kdyby se Spojené státy zapojily dříve do zdravotnických programů pro oběti Agent Orange nebo jim vyplatily odškodné, mnoho rodin by nejspíš nežilo v takové chudobě. Kromě toho dostávají oběti Agent Orange povětšinou jednorázové příspěvky od různých neziskových organizací, soukromých firem či jedinců s cílem zlepšit životní podmínky nejen obětem Agent Orange, ale také dalším členům jejich rodin, např. dětí. Mimo těchto finančních příspěvků a dotací bylo každé oběti také zřízeno zdravotní pojištění, které může použít v jakékoli státní nemocnici. Rozsah pojištění (na jaké léčby a vyšetření se pojištění vztahuje) se liší v závislosti na míře závažnosti onemocnění každé oběti. I v dnešní době ve Vietnamu není běžné, že by všichni obyvatelé měli zdravotní pojištění, ve státních nemocnicích se musí téměř za vše platit, ať už to jsou samotná vyšetření, obvazy nebo léky. Ještě k tomu se rodinní

---

⁴⁹ MARTIN, Michael F. *Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations*[online]. [cit. 9.5.2021]. Dostupný na: <https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA501500>.

⁵⁰ MARTIN, Michael F. CONGRESIONAL RESEARCH SERVICE. *Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations* [online]. 29.8.2012 [cit. 12.7.2021] s. 9–12. Dostupný na: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34761.pdf>.

příslušníci sami zapojují do péče o pacienty. Bez tohoto zdravotního pojištění by životní situace této skupiny obyvatel Vietnamu byla mnohem horší, než v současné době je.

V následující kapitole bych se na základě svého terénního průzkumu ve Vietnamu chtěla věnovat pomoci těmto postiženým lidem ze strany státu, tak i neziskových organizací. Nejprve však vysvětlím, jak fungují zdejší neziskové organizace, jaké druhy organizací ve Vietnamu působí a jaký je rozdíl mezi neziskovými organizacemi ve Vietnamu a v České republice. Dále uvedu, jaké neziskové organizace se zabývají problematikou Agent Orange. Nakonec se detailněji zaměřím na neziskovou organizaci *Hội nạn nhân chất độc da cam* (anglicky Vietnam association for victims of Agent Orange, dále VAVA). Budu věnovat pozornost jejímu historickému pozadí a jejímu způsobu pomoci obětem Agent Orange.

Můj terénní výzkum proběhl od poloviny ledna do poloviny února, nejprve jsem se setkala s dobrovolnicí organizace Vietnamský červený kříž (*Hội chữ thập đỏ Việt Nam*), která mi poskytla pouze základní informace o dioxinu Agent Orange a o jejich podpůrných aktivitách pro oběti Agent Orange. Dostalo se mi také možnosti seznámit se se dvěma oběťmi, s nimiž jsem udělala rozhovory. Jednou byl bývalý partyzán vietnamské armády, který v současné době pracuje ve Vietnamském červeném kříži. Druhou navštívenou obětí byl dvacetiletý muž, který trpí genetickým onemocněním. Dále byla také domluvená návštěva ve Friendship village (zdravotní, rehabilitační a vzdělávací středisko pro děti obětí Agent Orange založené americkými veterány), avšak z důvodu začínající pandemie onemocnění COVID-19 byla návštěva zrušena stejně jako mnoho jiných naplánovaných akcí organizace. Ke konci mého pobytu ve Vietnamu jsem se také seznámila s panem Phạm Truongem, ředitelem neziskové organizace VAVA v oblasti zahraničních věcí, který mi poskytl rozhovor (téměř všechny informace týkající se asociace VAVA jsou poskytnuté přímo panem Phạm Truongem) a možnost podílet se na charitativní akci pro oběti herbicidu Agent Orange. Byla to pouze malá akce, na které se obětem předávaly dary k Novému lunárnímu roku. S panem Phạm Truongem jsem nadále udržovala komunikaci prostřednictvím elektronické komunikace i po svém návratu do České republiky. Ačkoli průběh mého pobytu a výzkumu kvůli pandemii neproběhl podle mých představ a plánů, i tak jsem velmi vděčná za všechnu ochotu, pomoc a příležitost, kterou jsem dostala.

1. Státní podpora obětí Agent Orange

Vietnamští obyvatelé, kteří onemocněli z důvodu kontaktu s defoliantem Agent Orange, by se neobešli bez státní podpory včetně finančních příspěvků. Obecně se oběti Agent Orange dělí

do dvou kategorií, na jejichž základě jim je poskytnuta státní podpora. V případě, že oběť má nárok na finanční podporu, obdrží od příslušného orgánu tzv. *số lĩnh tiền ưu đãi hàng tháng* jakýsi průkaz ve formě notýsku, do něhož se zaznamenávají všechny finanční příspěvky, které oběť obdržela (včetně výše příspěvku a datum obdržení).

První a hlavní podpořenou skupinou jsou veteráni vietnamsko-americké války a jejich postižené děti, které jsou též nemocné. V této kategorii bylo k roku 2004 podpořeno až 350 000 vietnamských vojáků a jejich dětí.⁵¹ Těmto lidem je vyplácen měsíční finanční příspěvek. Výše příspěvků se liší na základě míry závažnosti jejich onemocnění, zda jsou schopni pracovat a jaký je jejich měsíční výdělek (pokud nějaký mají). Na základě rozhodnutí předsedy vlády č. 120 z roku 2004 se poskytnuté měsíční příspěvky pohybovaly v rozmezí od 85 000–300 000 VND (3,7–13 USD).⁵² Částka se vždy odvíjí od minimální měsíční mzdy, která v té době byla 290 000 VND (12 USD).⁵³ V současnosti se minimální měsíční mzda pohybuje zhruba od 3 000 000–4 000 000 VND (130,5–174 USD) dle oblasti, ve městech je minimální mzda vyšší než na venkově. Ačkoliv se mi nepodařilo zjistit aktuální výši příspěvků, předpokládám, že finanční částka, kterou oběti v současnosti dostávají od státu, se pohybuje také v tomto rozmezí. Pro srovnání pro období 2021–2025 byla hranice chudoby ve Vietnamu pro jednotlivce stanovena na čistý měsíční příjem od 1 500 000–2 000 000 VND.⁵⁴ Dá se říct, že státní podpora této kategorie obětí je vcelku velkorysá.

Druhou dotovanou skupinou v rámci státního systému sociální ochrany jsou postižení obyvatelé žijící v kontaminovaných oblastech a zejména obyvatelé středního a jižního Vietnamu. Tato skupina dostává od státu podporu především formou věcných darů, jídla

---

⁵¹ TRUNG ƯƠNG HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM. Quyết định số 120/2004/QĐ – TTg của Thủ tướng Chính phủ về một số chế độ đối với người tham gia kháng chiến và con đẻ của họ bị hậu quả do nhiệm chất độc hóa học do Mỹ sử dụng trong chiến tranh Việt Nam. [Nařízení č.120/2004/QĐ-TTg předsedy vlády o programech pro účastníky války a jejich děti, kteří trpí následky kontaminace toxické látky použité Spojenými státy ve válce ve Vietnamu]. [online]. [cit. 27.6.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/van-ban-phap-luat/quyet-dinh-so-120-2004-qd-ttg-cua-thu-tuong-chinh-phu-ve-mot-so-che-do-doi-voi-nguoi-tham-gia-khang-chien-va-con-de-cua-ho-bi-hau-qua-do-nhiem-chat-doc-hoa-hoc-do-my-su-dung-trong-chien-tranh-viet-nam-91.html>.

⁵² Ibid.

⁵³ PHAN, Văn Khải. *Nghị định của chính phủ số 203/2004/NĐ-CP Quy định mức lương tối thiểu* [Nařízení vlády 203/2004/NĐ-CP - Nařízení o minimální mzdě]. [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Lao-dong-Tien-luong/Nghi-dinh-203-2004-ND-CP-muc-luong-toi-thieu-chung-52628.aspx>.

⁵⁴ NGUYỄN, Xuân Phúc. *Nghị định 07/2021/NĐ-CP* [Nařízení 07/2021/NĐ-CP]. [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Van-hoa-Xa-hoi/Nghi-dinh-07-2021-ND-CP-quy-dinh-chuan-ngheo-da-chieu-giai-doan-2021-2025-463908.aspx>.

či pomoci při hledání práce aj. Pokud v jedné rodině žije více postižených obětí herbicidu Agent Orange a patří rodina do nejméně vrstvy společnosti (vietnamsky *hộ nghèo*, což v překladu znamená chudá rodina), dostávají oběti a jejich rodiny také ještě další menší finanční příspěvky na zdravotní pojištění, vzdělávání dětí, rekvalifikaci atd. Na tuto dotaci má nárok až 700 000 nemocných obyvatel.

Mimo výše uvedených dotací a podpor dostávají oběti Agent Orange také přednost v různých podpůrných sociálních programech státu, jako jsou např. programy za účelem vymýcení hladu a snížení chudoby nebo program prevence, léčby a rehabilitace. V případě oběti, o kterou se nemůže rodina z jakéhokoliv důvodu postarat nebo se oběti dokonce zcela zřekla, jí je poskytnuta péče a pomoc v pečovatelských nebo rehabilitačních centrech, či dokonce i na učilištích, kde se učí danému řemeslu a na základě toho si může i sama přivydělávat. Stát navíc těžce nemocným obětem a rodinám, které mají dvě a více obětí, přispívá navíc ještě na ošetrovné, ve většině případů se ošetřovatelem stává jeho rodinný příslušník. Dle rozhodnutí předsedy vlády č. 16 z roku 2004 se příspěvky na ošetrovné pohybují ve výši 200 000–400 000 VND (cca 9–17,5 USD) podle počtu nemocných rodinných členů.⁵⁵ Dá se říct, že měsíční minimální částka ve výši 290 000 VND byla na tehdejší dobu poměrně vysoká. I tato částka se samozřejmě postupem času změnila, předpokládám, že se v současné době tato částka též pohybuje kolem 3 000 000–4 000 000 VND. S touto částkou se je možné ve Vietnamu uživit, lze si za ni koupit základní potřeby a potravu pro jednoho člověka. Pokud má ale rodina více nemocných příslušníků a dítě, které by mělo docházet do školy či je jakkoli nemocné, je už pro rodinu obtížnější s touto částkou vyjít.

Kromě státu se obětem Agent Orange snaží poskytovat pomoc i široká veřejnost, filantropové nebo různé vnitrostátní a mezinárodní organizace. Nejčastěji jsou obětem poskytnuty věcné dary v podobě základních prostředků, které jsou nutné pro život (potraviny, oblečení, lůžka, povlečení atd.) nebo finanční či materiální podpora při stavbě a opravě

---

⁵⁵ TRUNG ƯƠNG HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM. Quyết định của Thủ tướng Chính phủ số 16/2004/QĐ-TTG ngày 05 tháng 02 năm 2004 về việc trợ giúp đối với hộ gia đình có từ 2 người trở lên không tự phục vụ được do hậu quả chất độc hóa học của Mỹ sử dụng trong chiến tranh Việt Nam [Rozhodnutí předsedy vlády č.16/2004/-QĐ-TTG dne 05.02.2004 o dotacích pro rodiny, které mají 2 a více obětí, jež se o sebe nemohou postarat kvůli ponechaným následkům americké toxické látky použité ve Vietnamské válce] [online]. [cit. 27.6.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/van-ban-phap-luat/quyet-dinh-cua-thu-tuong-chinh-phu-so-16-2004-qd-ttg-ngay-05-thang-02-nam-2004-ve-viec-tro-giup-doi-voi-ho-gia-dinh-co-tu-2-nguoi-tro-len-khong-tu-phuc-vu-duoc-do-hau-qua-chat-doc-hoa-hoc-cua-my-su-dung-trong-chien-tranh-viet-nam-90.html>.

obydlí, podpora vzdělávání na učilišti, studijní stipendia pro jejich děti a vnoučata, nebo dokonce kapitálová podpora pro potřeby založení rodinného podnikání či zemědělské produkce.

2. Podpora obětí Agent Orange nestátními neziskovými organizacemi

Ve Vietnamu kromě státu existuje také mnoho nestátních neziskových organizací, které poskytují obětem Agenta Orange pomoc. Tyto neziskové organizace velmi často spolupracují přímo se státem či hlavní neziskovou organizací zabývající se problematikou Agenta Orange ve Vietnamu – VAVA, aby byla potřebným obyvatelům poskytnuta co největší možná podpora a pomoc. Většina nestátních neziskových organizací se zaměřuje na obecnou sociální problematiku, kterou je boj s chudobou (vietnamsky *xóa đói giảm nghèo*) v zemi. V rámci toho nepomáhají tyto neziskové organizace jen obětem Agent Orange, ale všem potřebným rodinám a obyvatelům, kteří se ve Vietnamu potýkají s hladem a velkou chudobou.

2.1. Nestátní neziskové organizace ve Vietnamu

Fungování neziskových organizací ve Vietnamu se v několika ohledech liší od fungování neziskových organizací v jiných státech, např. České republice. Proto se v této části práce budu věnovat fungování neziskových organizací ve Vietnamu, které odpovídají modelu nestátní neziskové organizace. Krátce zmíním historii vzniku neziskových organizací na území Vietnamu a posléze uvedu, jakým společenským tématům se neziskové organizace ve Vietnamu věnují, také zmíním, čím se vlastně liší od neziskových organizací, jak je známe např. z České republiky.

Obecně se neziskové organizace ve Vietnamu začaly objevovat ke konci roku 1950 na jihu Vietnamu a po skončení Vietnamsko-americké války v roce 1975. V těchto letech se ve vietnamském politicko-ekonomickém systému objevila na vietnamském trhu možnost pro dobrovolné organizace a asociace. Organizace musely být ale schváleny či zřízeny přímo Komunistickou stranou nebo stranou pověřenými organizacemi. Velká část organizací z této doby měla spíše formu charitativních společností a až po reformách *Đổi mới* se začaly ve vietnamské společnosti více objevovat různé spolky či kluby, které se jeví jako spolky, svazy. Díky rychle narůstajícímu počtu takovýchto organizací ke konci 90. letech 20. století zavedla vietnamská vláda pravidla, jak by neziskové organizace měly vypadat a jaké náležitosti musí splnit. Od tohoto období se zakládala jedna nezisková organizace za druhou, jejich počet rostl velmi rychle. V prvních letech 21. století bylo na území Vietnamu cca 700

neziskových organizací.⁵⁶ V současné době působí na území Vietnamu minimálně 1 200 neziskových organizací.⁵⁷

V následující části se budu zabývat nestátními neziskovými organizacemi, vzhledem k tomu, že se v dalších částech budu věnovat formě pomoci neziskových organizací obětem Agent Orange. V současné době jsem ještě nenašla žádnou přesnou charakteristiku definující vietnamské nestátní neziskové organizace. Všechny ale mají společné charakteristiky. Prvním rysem je, že nespádají pod útvary státní správy, jako jsou ministerstva nebo jiné ústřední správní úřady státu, a zároveň jejich činnosti nejsou vykonávány za účelem zisku v jejich prospěch. Termínem *tổ chức phi chính phủ* se ve Vietnamu označují sdružení, rady, neziskové společnosti nebo jiné právní subjekty, které nejsou ze zákona součástí státního správy. Avšak jak zjistíme v další části práce, kde se budu věnovat detailněji organizaci VAVA, zdejší nestátní neziskové organizace mohou být založeny na základě iniciativy státu. NNO působící na území Vietnamu nejsou na státu zcela závislé, zároveň nejsou součástí státní správy a mají do jisté míry autonomii. Také je zde důležité personální obsazení vedoucích pozic organizace, od toho se pak odvíjí, jak moc je organizace na státní správě závislá. Pokud chtějí působit na území Vietnamu stejně jako na území jiného státu, musí obdržet povolení k činnosti schválené státní správou a zároveň musí pravidelně příslušný státní orgán informovat o svých aktivitách a jejich výstupech. Mimo jiné tam státní správa může dosadit do pozic vedení politicky aktivní osobu.⁵⁸ Do kategorie NGO nespádají odbory, politické strany, družstva nebo chrámy a kláštery. Dalším rysem jsou oblasti působení těchto organizací; působí většinou v oblastech kultury, vědy, techniky nebo humanitární pomoci. Obecně se dá říct, že to jsou aktivity zaměřené na veřejné zájmy společnosti, rovnoprávnost a rozvoj společnosti neboli veřejně prospěšné činnosti. Konkrétně se zabývají především společenskými tématy, jako jsou např. snížení chudoby a hladu, dioxin Agent Orange, práva dětí, etnické menšiny, onemocnění HIV/AIDS, vzdělání nebo prevence přírodních katastrof a humanitární pomoc atd.⁵⁹

---

⁵⁶ TRIA KERKVIET, Benedict J. aj. *Introduction: Grappling with Organizations and the State in Contemporary Vietnam*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2003, s. 2-4

⁵⁷ MAH, Kyssha. VIETNAM BRIEFING. *How to set up an NGO in Vietnam* [online]. 29.1.2021 [cit. 30.5.2021]. Dostupný na: <https://www.vietnam-briefing.com/news/how-to-set-up-an-ngo-in-vietnam.html/>.

⁵⁸ TRIA KERKVIET, Benedict J. *Introduction: Grappling with Organizations and the State in Contemporary Vietnam*, s.6-11.

⁵⁹ TĂNG, Kim Tây. *TỔ CHỨC PHI CHÍNH PHỦ LÀ GÌ?* [Co je nezisková organizace?] [online]. [cit. 13.7.2021]. Dostupný na: <http://www.hcmbar.org/NewsDetail.aspx?CatPK=4&NewsPK=85>

Ve Vietnamu se označují neziskové organizace různými termíny. Nejčastěji jsou označovány jako *tổ chức phi chính phủ*, což v překladu znamená nevládní organizace, nebo je Vietnamci také nazývají jako *tổ chức phi lợi nhuận*, překládáme jako neziskové organizace, nebo také jako *tổ chức hội*. V současnosti se ve Vietnamu velmi rozmohl nový typ organizace původem z Anglie, který se nazývá *doanh nghiệp xã hội*, v překladu to znamená sociální podnik, což znamená, že organizace byla založena jako právnická či fyzická osoba, velká část profitu z podnikání jde právě na sociálně prospěšné aktivity.⁶⁰

Neziskové organizace působící na území Vietnamu lze rozdělit do dvou skupin na základě místa jejich registrace. První skupinou jsou mezinárodní organizace, které jsou registrované v jiném státě, ale působí na území Vietnamu, např. jako je UNICEF nebo organizace Save the Children. Aktivity těchto organizací řídí a kontroluje *Ban điều phối viện trợ nhân dân* (Koordinační výbor pro pomoc lidu). Do druhé skupiny spadají organizace, jež byly zřízené a působí přímo na území Vietnamu. Tyto organizace se musí řídit mnohými právními nařízeními, jako je např. Vládní nařízení č. 88 (*Nghị định 88*) o neziskových organizacích nebo Vládní nařízení 30/2012 (*Nghị định 30/2012*) o sociálních a charitativních fondech. Pokud chtějí NNO působit na území Vietnamu, musí se zaregistrovat a obdržet povolení k činnosti schválené státní správou. Jedná-li se o zahraniční organizaci, registruje se přímo na *Ủy ban công tác về các tổ chức phi chính phủ nước ngoài* (Úřad zahraničních neziskových organizací). Všechny NNO ve Vietnamu spadají pod *Bộ Ngoại Giao*, Ministerstvo zahraničních věcí. Zároveň musí pravidelně informovat příslušný státní orgán o svých aktivitách a výstupech.⁶¹

Jak jsou vietnamské NNO ve Vietnamu tedy financované? Hlavní finanční zdroje neziskových organizací jsou výnosy z jejich doplňkových aktivit, dále také z darů, sponzoringu, reklam, ale také mohou být dotované ze státního rozpočtu. Na rozdíl od českých NNO mohou být vietnamské organizace založeny vietnamskou vládou či s ní být propojené.⁶² Většina organizací však není nijak závislá na státní podpoře. Velké množství neziskových

⁶⁰ NGUYỄN, Thanh H. *Phi chính phủ nước ngoài và những vấn đề đặt ra trong công tác quản lý, vận động viện trợ* [Mezinárodní neziskové organizace a problémy v řízení, mobilizace pomoci] [online]. [cit. 13.7.2021]. Dostupný na: <http://tuyenquang.dfa.vn/hop-tac-quoc-te/phi-chinh-phu-nuoc-ngoai-va-nhung-van-de-dat-ra-trong-cong-tac-quan-ly-van-dong-vien-tro-8>.

⁶¹ NGUYỄN, Tấn Dũng. *Nghị định: Quy định chi tiết, hướng dẫn thi hành của một số điều của pháp lệnh ưu đãi người có công với cách mạng* [Nařízení: Detailní pravidla, postup výkonu práce některých upřednostňujících vyhlášek lidí se záslužnými službami revoluce], [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Van-hoa-Xa-hoi/Nghi-dinh-31-2013-ND-CP-huong-dan-Phap-lenh-uu-dai-nguoi-co-cong-voi-cach-mang-181099.aspx?fbclid=IwAR1XUM260LSeHIKWyJPO_3PRR51eTRX1OvplnSjN-y0msmmr5UxuMli0Cfs.

organizací v České republice žádá o různé granty a přihlašuje se na státem vypisované projekty související s jejich aktivitami. Avšak ne každá NNO má na státní dotaci nárok, každý poskytovatel dané dotace sám rozhoduje, zda dotaci na základě daných parametrů žadateli poskytne.⁶³ Dalším způsobem obstarání financí vietnamských neziskových organizací jsou různé benefiční akce, psaní žádostí o dotování dané aktivity či obdržení sponzorských darů od různých společností, podnikatelů.⁶⁴

2.2. Neziskové organizace zabývající se problematikou Agent Orange

V současné době existuje ve Vietnamu velké množství jak vietnamských, tak i mnoho zahraničních neziskových organizací, které se snaží nejen podpořit oběti finanční částkou či věcnými dary, ale také v právních a léčebných záležitostech, aby se celkově zlepšily jejich životní podmínky. Mezi hlavní organizace zabývající se problematikou Agent Orange patří např.: *Hội nạn nhân chất độc da cam* (Vietnamská asociace pro oběti dioxinu Agent Orange), *Hội chữ thập đỏ Việt Nam* (Vietnamský Červený kříž), Disabled Americans Veterans (*Quỹ cứu chiến binh Mỹ*) nebo Vietnamese-American Heritage Foundation (*Dự án di sản chiến tranh Việt Nam Cộng Hoà*). Kromě výše vyjmenovaných organizací se na pomoci obětem Agent Orange také podílejí tyto zahraniční organizace UNICEF (The United Nation's Children's Fund), UNDP (The United Nations Development Program), The Bill and Melinda Gates Foundation and The Atlantic Philanthropies nebo Ford Foundation, které vybraly na pomoc obětem Agent Orange v rámci jejich projektů miliony USD.⁶⁵

První organizace, která se začala zabývat tématem Agent Orange, je Vietnamský červený kříž, která ve spolupráci s vietnamskou vládou po válce rozdala obětem žijícím v kontaminovaných provinciích cca 794 milionů VND (34 500 USD) na léčbu, rehabilitaci a zlepšení jejich životních podmínek.⁶⁶ Dále v roce 1998 založila celosvětový fond v hodnotě

⁶² TRIA KERKVILLET, Benedict J. Introduction: Grappling with Organizations and the State in Contemporary Vietnam, s. 5-6.

⁶³ ODDĚLENÍ 1401 - SOCIÁLNÍ VĚCI, ZAMĚSTNANOST A PODPORA NESTÁTNÍCH SUBJEKTŮ. *Financování neziskových organizací: Financování nestátních neziskových organizací* [online]. [cit. 26.7.2021]. Dostupný na: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>.

⁶⁴ TĂNG, Kim Tây. *TỔ CHỨC PHI CHÍNH PHỦ LÀ GÌ?* [Co je nezisková organizace?].

⁶⁵ MARTIN, Michael F. CONGRESIONAL RESEARCH SERVICE. *Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations* [online]. 29.8.2012 [cit. 12.7.2021]. Dostupný na: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34761.pdf>.

⁶⁶ G. PALMER, Michael F. *Compensation for Vietnam's Agent Orange victims: The case of Vietnam* [online]. [cit. 12.7.2021]. Dostupný na: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1364298042000212510?casa_token=2RQcoLK-WjAAAAAA%3AE5leeoRJUGs3eaTb2Cy4qIZexLTW5O-l2TnSwyqIoIVUubPWdIw8RR1kKnZ2KoD7YCvp-x-6SDBw.

2 milionů USD pro oběti defoliantu Agent Orange, do něhož přispívaly asociace z celého světa (např. z Dánska, Švýcarska, Spojených států) a jiných neziskových organizací a jedinců. Ve spolupráci s vietnamskou vládou organizace po válce rozdala obětem žijícím v kontaminovaných provinciích cca 794 milionů VND (34 500 USD) na léčbu, rehabilitaci a zlepšení jejich životních podmínek.⁶⁷ Až později, začátkem roku 2004, byla založena Asociace pro oběti dioxinu Agent Orange, jejíž aktivity zpočátku více spočívaly v právních záležitostech.

Mimo tyto organizace byla také založena s podporou vietnamské vlády síť pečovatelských a rehabilitačních středisek, která jsou často pojmenována jako „Vesnice míru“. Tato střediska najdeme většinou poblíž vysoce kontaminovaných oblastí. Každá z nich v současnosti hostí 50 až 100 obětí. Obětem je poskytnuta jak dlouhodobá, tak i krátkodobá lékařská a psychologická pomoc.⁶⁸ Mezi nejznámější vietnamská pečovatelská a rehabilitační střediska patří např. Hoà Bình Peace Village (Vesnice míru ve městě Hoà Bình), Đà Nẵng Peace Village (Vesnice míru ve městě Đà Nẵng), Tù Dũ Hồ Chí Minh Peace Village (Vesnice míru Tù Dũ v Ho Či Minově městě) nebo Thanh Xuân Peace Village (Vesnice míru Thanh Xuân v Hanoji). Některá střediska se soustředí pouze na léčbu těžce nemocných a mentálně postižených dětí, které ve většině případů žijí v těchto střediscích celý jejich život. Jedním z těchto středisek je např. Tù Dũ Peace Village v Ho Či Minově městě. V Hoà Bình Peace Village se zase starají jen o osiřelé děti obětí dioxinu AO.⁶⁹ Od roku 2006 bylo vytvořeno 11 takových vesnic, čímž se poskytla určitá sociální ochrana a zdravotnická péče pro více než tisíc obětí. Vzhledem k tomu, že na území Vietnamu jsou zhruba 3 miliony obětí, je tento počet zdravotních a rehabilitačních středisek stále velmi nízký. Je potřeba postavit ve Vietnamu více takových Vesnic míru či jiných zdravotních zařízení, aby byla pomoc dostupná většímu počtu obětí.

Američtí veteráni z války ve Vietnamu a jednotlivci z Vietnamu i Spojených států, kteří si jsou vědomi dopadů užívání defoliantů v průběhu vietnamsko-amerického konfliktu, se snaží tyto programy finančně podporovat. Mimo jiné jimi byla založena Friendship Village (Vesnice přátelství). Stejně tak jako v Hoà Bình Peace Village i zde pečují o osiřelé děti

---

⁶⁷ G. PALMER, Michael F. Compensation for Vietnam's Agent Orange victims: The case of Vietnam.

⁶⁸ Rozhovor s panem Phạm Truongem ze dne 11.3.2021.

⁶⁹ MARTIN, Michael F. CONGRESIONAL RESEARCH SERVICE. *Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations*, s. 26-27.

postižené Agentem Orange, avšak zde se zaměřují kromě léčby i na vzdělávání.⁷⁰ Ačkoli je Friendship Village financována ze soukromých finančních zdrojů zakladatelů, vietnamská vláda poskytla americkým veteránům na výstavbu Friendship Village pozemek o rozloze 27 000 m², na které vesnice v současnosti stojí.⁷¹ Nakonec nemůžeme nezmínit neziskovou organizaci Medical and Scientific Aid for Vietnam, Laos and Cambodia (Lékařská a vědecká pomoc Vietnamu, Laosu a Kambodži), která poskytuje pomoc v těchto třech zemích. Jedním z hlavních cílů této organizace je zásobování nemocnic, zdravotních a rehabilitačních středisek zdravotním zařízením a pomůckami určenými právě pro léčbu nemocí, které jsou způsobené toxickými chemikáliemi, především dioxinem Agent Orange.⁷²

3. Podpora obětí Vietnamskou asociací pro oběti dioxinu Agent Orange (VAVA)

3.1. Činnosti organizace VAVA

VAVA, celým názvem *Hội nạn nhân chất độc da cam/dioxin Việt Nam*, je největší neziskovou organizací, jejímž hlavním a jediným cílem je pomoc obětem Agent Orange. Zároveň je to také jediná organizace, která právně zastupuje tuto část vietnamských obyvatel. V současnosti má VAVA více než 400 000 členů, kteří působí v 63 provinciích a ve městech v celém Vietnamu. Právě díky takovému velkému počtu členů (zaměstnanců a dobrovolníků) může VAVA udržovat pravidelné aktivity a stále organizovat nové projekty na pomoc vietnamským obětem a jejich rodinám nejen po celé zemi, ale také pomáhat těm, kteří žijí v zahraničí, např. ve Francii nebo také v Laosu, Kambodži či ve Spojených státech amerických, kam po válce uprchlo velké množství obyvatel z jižního Vietnamu (též nazývaných „boat people“.)⁷³ Mimo jiné VAVA také hraje důležitou roli při zvyšování povědomí veřejnosti o následcích, které zanechala vietnamsko-americká válka. Díky svým

---

⁷⁰ Vietnam Friendship Village Project

⁷¹ MARTIN, Michael F. CONGRESIONAL RESEARCH SERVICE. Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations, s. 26-27.

⁷² DAINTON, Deborah. *The Vietnamese Association for victims of Agent Orange (VAVA)*[online]. [cit. 12.7.2021]. Dostupný na: <http://msavlc.org/the-vietnamese-association-of-victims-of-agent-orange-vava/>.

⁷³ HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM/DIOXIN VIỆT NAM. *An over view of Vietnam asociation for victims of agent orange/dioxin-VAVA* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/introduction/an-over-view-of-vietnam-asociation-for-victims-of-agent-orange-dioxin-vava-89.html>.

programům je dle pana Phạm Truonga dnes VAVA považována za velmi důležitý článek společnosti, zejména pro oběti herbicidu Agent Orange.⁷⁴

Mnoho zahraničních a amerických organizací a jedinců jako např. Vietnam Veterans Against the War (Vietnamští veteráni proti válce), Veterans for Peace – Working Group Agent Orange (Veteráni pro mír – pracovní skupina Agent Orange) nebo Vietnam Agent Orange Relief & Responsibility Campaign (Kampaň za pomoc a odpovědnost za použití Agenta Orange ve Vietnamu) se ve spolupráci s asociací VAVA pravidelně účastní aktivit na pomoc obětem herbicidu Agent Orange. Veškeré činnosti (poskytování finanční podpory, věcné dary atd.) těchto organizací v rámci problematiky Agent Orange ve Vietnamu jsou především uskutečňovány pod koordinací VAVA, jelikož má právě asociace VAVA nejucelenější seznam obětí Agent Orange a přehled o jejich účasti na různých programech, aktivitách a jejich životních podmínkách.

3.2. Historické pozadí Vietnamské asociace pro oběti postiženými dioxinem Agent Orange

Organizace byla založena 10. ledna 2004 jako oficiální zástupce obětí Agent Orange v čele s bývalou prezidentkou asociace Nguyễn Thị Bình a generálporučíkem Đặng Vũ Hiệpem. Na základě zveřejněných informací na jejich webových stránkách byla asociace VAVA založena samotnými oběťmi dioxinu Agent Orange, jednotlivci a skupinou dobrovolníků, kteří chtěli zasvětit svůj život pomoci obětem Agent Orange. Avšak je si třeba uvědomit, že generálporučík Đặng Vũ Hiệp patří mezi vysoce postavené členy Vietnamské lidové armády a paní Nguyễn Thị Bình pracovala před založením asociace jako významná vietnamská politička (např. v letech 1992–2002 zastávala post místopředsedy vlády Vietnamské Socialistické republiky). Tudíž se zdá pravděpodobné, že na založení asociace se do určité míry také podílela vietnamská vláda, či dokonce to byla její iniciativa. Pokud tomu tak opravdu je, může to být právě dalším rozdílem mezi vietnamskými a českými nevládními neziskovými organizacemi. Vietnamské neziskové organizace mohou být založeny vládou či být s vládou propojené,⁷⁵ zatímco české NNO nemohou být založené osobou, která je politicky aktivní.⁷⁶ A na základě toho je i zcela možné, že vedoucí pozice asociace byly

---

⁷⁴ Rozhovor s panem Phạm Truongem, dne 12.4.2021.

⁷⁵ TRIA KERKVI LIET, Benedict J. Introduction: Grappling with Organizations and the State in Contemporary Vietnam, s. 5-6.

obsazeny osobnostmi vybranými vládou. I přese vše uvedené je asociace VAVA považována za nestátní neziskovou organizaci.

Hned od svého založení začala VAVA organizovat mnoho projektů za účelem pomoci obětem Agent Orange nejen s jejich lékařskými, ale také jinými životními problémy, se kterými se potýkaly. Současně s těmito projekty začala shromažďovat VAVA důkazy, aby mohla zahájit soudní řízení proti společnosti, které stojí za výrobou toxických dioxinů Rainbow Herbicides, především dioxinu Agent Orange. Hned 30. ledna roku 2004 podala ve městě New York VAVA spolu s některými oběťmi žalobu na 37 amerických společností, které se zabývají výrobou toxických látek. Následně začala aktivněji vyzývat obyvatele ve Vietnamu i v zahraničí, aby začali podporovat její aktivity týkající se boje o práva nemocných obětí Agentu Orange.⁷⁷

Od roku 2004 začala asociace sklízet velké úspěchy, dostalo se jí ze zahraničí velké podpory, především 10. srpna, kdy se slaví Den obětí Agent Orange. V tento den rozdává asociace nemocným obětem Agent Orange hmotné dary či finanční příspěvky. Od roku 2006 se 10. srpen považuje za Mezinárodní den obětí chemických zbraní. V dalších letech VAVA ve spolupráci s mezinárodními právníky vyhrála soudní procesy, při nichž žalovala chemické továrny, které se podílely na výrobě toxického dioxinu Agent Orange, a nepřímo se tak podílely na poškození lidského zdraví. Tyto chemické továrny následně musely obětem poskytnout finanční kompenzaci.⁷⁸ Z těchto počátečních aktivit asociace lze vyvozovat, že VAVA byla založena původně jako zástupce obětí Agent Orange v žalobách proti chemickým továrnám ve Spojených státech. Až později byly její aktivity rozšířeny o sociální služby, které pomáhaly obětem Agent Orange.

Rok 2008 byl zlomovým rokem pro Vietnam a všechny oběti Agentu Orange. V tomto roce se začala problematika Agent Orange řešit na podvýboru zahraničních věcí Spojených států amerických v oblastech Asie, Pacifiku a rozvojových zemí (United States House Foreign Affairs Subcommittee on Asia, the Pacific, Central Asia and Nonproliferation) v rámci slyšení: „*Zapomenutá odpovědnost – co můžeme (USA) udělat, abychom pomohli obětem Agent Orange?*“, které navrhl reprezentant ostrovu Samoa. Na tomto slyšení vystoupilo

⁷⁶ THE WORLD BANK OPERATING MANUAL. *Involving Nongovernmental Organizations in World Bank-Supported Activities* [online]. [cit. 25.7.2021]. Dostupný na: <http://www.gdrc.org/ngo/wb-ngo-directive.html>.

⁷⁷ HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM/DIOXIN VIỆT NAM. *Thông tin về hội nạn nhân chất độc da cam* [Informace o obětech defoliantu Agent Orange], [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/gioi-thieu/thong-tin-ve-hoi-nan-nhan-chat-doc-da-cam-dioxin-viet-nam-76.html>.

⁷⁸ Ibid.

mnoho amerických právníků a vědců, kteří se shodli na tom, že použití herbicidu Agent Orange zanechalo vážné škody nejen na vietnamskému obyvatelstvu, ale i na amerických vojácích. Tímto tak byly zahájeny první kroky v pomoci vietnamským obětem Agentu Orange ze strany Spojených států amerických.⁷⁹

Postupem času se dostala asociace VAVA a problematika herbicidu Agent Orange více do povědomí lidí po celém světě, a především vietnamského obyvatelstva. Od jejího založení do roku 2010 obdržela asociace od vietnamských dárců, firem a zahraničních organizací až 147 bilionů VND (cca 6 400 000 USD) na pomoc a zlepšení života vietnamských obětí. Se vzrůstající popularitou se organizaci také dostávalo větší pomoci zahraničních právníků a sociálních pracovníků, kteří pomohli a dodnes pomáhají organizaci vyhrát nespočet soudních jednání, na kterých zastupují oběti Agent Orange, hájí jejich práva na kompenzaci a lepší život.⁸⁰

3.3. Způsob pomoci organizace VAVA obětem Agent Orange

Organizace VAVA v první řadě navrhuje státu, aby pravidelně upravoval a doplňoval dotace pro oběti Agent Orange jako např. zvýšení počtu příjemců státní podpory, úpravy výše státní podpory pro oběti tak, aby byla částka relevantní atd. V současné době stát utratí přes 2 000 miliard VND (100 milionů USD) ročně na pomoc a podporu obětí Agent Orange ve Vietnamu. Samotná asociace VAVA od svého založení darovala obětem již zhruba 1 000 miliard VND (50 milionů USD) na podporu a zlepšení jejich zdravotní kondice a životního prostředí.⁸¹

Jako každá nezisková organizace tak se i VAVA snaží šířit povědomí veřejnosti o herbicidu Agent Orange a následcích, které za sebou po válce zanechal. Nevyhnutelnou aktivitou k tomu, aby mohla dále poskytovat služby a věnovat se jejím aktivitám, je shánění dotací a pořádání benefičních akcí, na kterých se VAVA snaží získat finanční prostředky zejména od vnitrostátních i mezinárodních organizací. Mezi často pořádané akce patří sportovní události např. běh, badminton nebo pořádání výstav a galerií či prodej výrobků, které vytvořily oběti v chráněných dílnách. Výtěžky z těchto akcí jsou určené především

---

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ VIETNAMESE ASSOCIATION FOR VICTIMS OF AGENT ORANGE/DIOXIN. *Agent Orange Victims: Journey to seek Justice* [online]. [cit. 7.5.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/news/agent-orange-victims-journey-to-seek-justice-125.html>.

⁸¹ Rozhovor s panem PHẠM Truongem, Hanoj, 6. dubna 2021.

na léčbu obětí včetně výstavby nových zdravotnických a rehabilitačních center, zlepšení jejich životních podmínek, jako je bydlení, získání práce nebo zajištění vzdělání pro jejich děti formou školních stipendií. Mimo to je VAVA také velmi otevřená pomoci od různých úřadů, agentur a filantropů, kteří chtějí pomoci konkrétnímu jedinci na základě jeho zdravotního stavu.⁸²

Další nedílnou náplní organizace je navázat spolupráci s nemocnicemi, aby organizovaly lékařské prohlídky určené obětem Agent Orange, jejich rodinám a poskytly jim léky zadarmo. Všechny oběti mají zdravotní pojištění, v jehož rámci jsou bezplatně vyšetřeny a mají zde bezplatný pobyt, mnohdy však musí čekat dlouhé fronty a platit za některé léky, které pojišťovna nehradí. VAVA si je vědoma toho, že státní nemocnice jsou vždy přeplněné a oběti Agent Orange většinou potřebují speciální léčbu, proto organizace zřídila jedenáct bezplatných léčebných center určených přímo pro oběti dioxinu Agent Orange. V těchto zařízeních se soustředí pouze na zlepšení zdravotního stavu oběti pomocí saunování a detoxikace těla a popřípadě na následnou rehabilitaci. Tento způsob je v současné době považován za nejúčinnější způsob léčby obětí. Touto léčbou pomohla VAVA už tisícům lidí, po pobytu v těchto léčebných centrech se obětem výrazně zlepšil zdravotní stav. Řekla bych, že díky velké podpoře ze strany vietnamské vlády a svým konexím je VAVA také velmi úspěšná v soudních procesech a jednáních, kde hájí práva vietnamských obětí defoliantu Agent Orange jak ve Vietnamu, tak i těch, kteří žijí v zahraničí.

Při mém pobytu ve Vietnamu jsem dostala možnost seznámit se s mužem jménem Ďúc (26 let), jehož otec byl vojákem ve vietnamsko-americké válce. Po návratu z války se jemu a jeho manželce narodil prvorozený syn, který byl postižený. Otec tento fakt neunesl a svou manželku se synem opustil. Mohlo to být z důvodu neznalosti příčiny onemocnění svého dítěte, mnoho vietnamských mužů také nemoc dítěte dává za vinu ženě. Tato nemilá situace se stala mnoha rodinám, bohužel v mnoha případech se také rodina zcela zřekla svého postiženého rodinného příslušníka. Samozřejmě důvodů, proč otcové nebo celá rodina opustí postiženého rodinného příslušníka, je více, ty jsou zmíněny v dalších odstavcích. Vrátime-li se k Ďúcovi, jeho postižení na první pohled nevypadá tak závažně, ale v předchozích letech si prošel několika operacemi plic a ledvin. Naštěstí je Ďúc schopen plně komunikovat, a dokonce má i práci (sousedům hlídá skútry za peníze), a tak se snaží své matce finančně pomáhat. Na začátku našeho setkání se zdál být velmi tichý a plachý, avšak po chvíli se sám rozmluvil a začal vyprávět o jeho pobytu ve Friendship Village, kterého se zúčastnil před pár

---

⁸² Rozhovor s panem PHAM Truongem, Hanoj, 6. dubna 2021.

lety. Ačkoliv mu oči v průběhu vyprávění kroužily kolem dokola, Đúc převyprávěl téměř celou historii Vesnice, dokonce se pokusil i o pár vět v anglickém jazyce. Ukázal nám svůj *sổ lĩnh tiền ưu đãi hàng tháng* (průkaz ve formě notýsku zaznamenávající měsíční finanční příspěvky) spolu s fotografiemi ze svého pobytu ve Friendship village a dary, které obdržel ke svým narozeninám od asociace VAVA. Jelikož Đúc nespadá do skupiny těžce postižených obětí, výše jeho měsíční dávky se pohybuje kolem 3 000 000 VND. Protože však na něj jeho maminka nedostává příspěvek na ošetřovné, musí přes den chodit do práce, aby sebe a svého syna uživila. Pracuje jako uklízečka v několika domácnostech, kde je její pracovní doba flexibilnější, aby se kdykoli v případě nouze mohla vrátit domů za synem či s ním zůstala doma, kdyby byl nemocný. Zároveň se musí také v rámci možností léčit s rakovinou, o které se dozvěděla teprve nedávno. Ačkoli částka, kterou Đúc od státu dostává, není v poměru s mírou chudoby nízká, avšak to stále nestačí k zajištění lepší budoucnosti rodiny a vůbec ne k léčbě nemoci matky.

„Nikdy bych nečekala, že odejdu dřív než můj syn, který je v nemocnici každou chvíli. Co mě ale nejvíce tíží je, že už není, kdo by se o něj postaral,“ sdělila Đúcova maminka.⁸³

A to je současným největším problémem, kterému Vietnam a VAVA čelí. Jsou to osiřelé postižené děti obětí, které po smrti svých rodičů nemají kam jít, nemají nikoho, kdo by se o ně postaral. Pečovat a postarat se o postiženého člověka je obecně velmi namáhavé a finančně náročné, Vietnam patří mezi rozvojové země, velké množství rodin spadá do chudší vrstvy obyvatelstva. Proto se raději zřeknou svého nemocného rodinného člena, aby se mohly postarat o další členy rodiny. Kromě toho je ve vietnamské společnosti i v dnešní době bohužel postižení dětí ať už fyzické či mentální považováno za nežádoucí. A jak již bylo mnohokrát řečeno, míra postižení obětí velmi často vyžaduje neustálou péči ze strany rodiny, proto bylo z tohoto důvodu postaveno 26 výchovných, zdravotních a rehabilitačních center v různých městech a provinciích po celém Vietnamu. V těchto střediscích se dětem mimo zdravotnické péče dostane také základní a odborné vzdělání. Některá z těchto center jsou určena přímo pro těžce postižené děti, některá střediska mohou navštěvovat všechny oběti Agent Orange bez ohledu na věk či závažnosti postižení. Tato zdravotní střediska mimo jiné nabízejí i odborná školení pro postižené, kteří jsou schopni vyučit se řemeslu. V rámci toho se také nově začaly pořádat aktivity, jež pomáhají postiženým a jejich rodinám se zapojit více

---

⁸³ Rozhovor s maminkou Đúca, dne 3. února 2021.

do společnosti. Po vyučení si pro sebe oběti mohou najít vhodnou práci či začít pracovat přímo v chráněných dílnách asociace VAVA. Zde se oběti mohou věnovat například šití, pletení, výrobě uměleckých obrazů či broušení ozdobných kamenů.⁸⁴

Dá se říct, že VAVA je velmi důležitou spojkou mezi státní sférou a oběťmi Agent Orange, zastává významnou pozici v mezinárodních jednáních o pomoci obětem. Nejen, že se snaží obětem pomoci zlepšit jejich životní podmínky jak finančními příspěvky, tak i věcnými dary. Také vybuodovala a stále buduje další zdravotnická, výchovná a rehabilitační střediska, která mohou oběti Agent Orange navštěvovat za účelem zlepšení zdravotního stavu, vzdělání a práce. Mimo jiné poskytují tato střediska péči těžce postiženým obětem, která se jim v normálních nemocnicích nedostane. Pomáhají obětem a jejich rodinám adaptovat do společnosti, komunikovat s ostatními lidmi a také jim je v případě potřeby poskytnuta právní pomoc. Zároveň jsou také útočištěm opuštěných obětí, když není nikdo, kdo by se o ně postaral. Kromě toho zde mohou oběti Agent Orange navazovat kontakty a vytvářet přátelské vztahy s lidmi, kteří jim nejvíce rozumí a chápou, čím si v životě procházejí. Pokud oběť zůstala sama, tato místa jí nejen poskytnou novou střechu nad hlavou, ale také rodinu. Je jasné vidět, že organizace VAVA a její aktivity jsou pro oběti dioxinu Agent Orange opravdu velkým přínosem. Zřejmě díky státní iniciativě má organizace a její aktivity mnohem větší dopad na společnost.

---

⁸⁴ Rozhovor s panem Phạm Truongem, dne 30.4.2021.

ZÁVĚR

Herbicidy ze skupiny Rainbow Herbicides (včetně nebezpečného dioxinu Agent Orange), které Američané masivně používali v průběhu vietnamsko-amerického konfliktu od 60. do počátku 70. let minulého století, jsou bezpochybně nejstrašlivější chemickou zbraní použitou na území Vietnamu. V průběhu války se pokaždé zrodí nejnebezpečnější zbraně a myslím, že Agent Orange je právě takovým příkladem. Jeho použití s sebou nese mnohem horší následky, než mohl, kdo plánovat a očekávat. Kromě zničení zhruba milion hektarů lesa zničil úrodu, kontaminoval půdu metry hluboko a vyhubil některé živočišné druhy. Jeho působení bylo mimo jiné také vystaveno zhruba 5 milionů lidí včetně amerických veteránů, jež se účastnili války ve Vietnamu. U lidí, kteří přišli do styku s herbicidem Agent Orange, se vyskytuje vysoké procento nádorových onemocnění, neplodnost, dodnes se rodí těžce postižené děti, ne-li už mrtvé. Otestování zdraví plodu si bohužel většina dioxiny postiženého vietnamského obyvatelstva nemůže dovolit.

Vzhledem k tomu, že většinový počet obětí Agent Orange je těžce postižen a není schopen práce, dostává každá oběť měsíčně od státu různé finanční příspěvky a věcné dary dle potřeby. Samozřejmě jim to nemůže vynahradit bolest a problémy, kterým musí každý den čelit, ale do určité míry jim to alespoň vystačí na pokrytí základních každodenních potřeb. Avšak musím říct, že mě výše dotace, které oběti dostávají od státu, mile překvapila. Částky dotací jsou v porovnání s hranicí chudoby i vcelku velkorysé. Kromě toho má každá oběť herbicidu Agent Orange zajištěné zdravotní pojištění, které financuje stát a nemusí si tak všechny lékařské návštěvy, léčby a léky platit sama. Stát také přispívá na ošetřovné obětem, jelikož se většinou sami o sebe nedokážou postarat. Avšak i přesto vysoké procento těchto rodin spadá stále do nejchudší vrstvy společnosti. Péče o oběť vyžaduje neustálou pozornost, tudíž je tak minimálně o jednu pracovní sílu či jeden finanční příjem rodiny méně. Nehledě na to, je-li v rodině více obětí. Na území Vietnamu jsou také státem zřízená zdravotnická a rehabilitační střediska, která jsou pojmenována jako Peace Village. V těchto střediscích se starají především o těžce postižené oběti či děti obětí.

Naštěstí se kromě státní podpory obětem Agent Orange dostává podpora a pomoc od mnoha nestátních neziskových organizací včetně přední organizace v této problematice Hội nạn nhân chất độc da cam. Tyto organizace, včetně organizace VAVA, se dále snaží obětem pomáhat dalšími jednorázovými finančními příspěvky, a především věcnými dary,

kteře jim a jejich rodinám zlepšují životní podmínky, pomáhají obětem získat práci, a dokonce pomáhají i s politickými záležitostmi. Díky tomu, že má VAVA pobočky po celém Vietnamu, mají její aktivity a programy mnohem větší dosah, dostane se podpory a pomoci většímu množství postižených obětí. Kromě výše zmíněných forem pomoci VAVA také staví zdravotnická a rehabilitační střediska pro oběti, kde se soustředí na zlepšení zdravotního stavu obětí. VAVA se snaží, aby se pomoc dostala co největšímu počtu obětí, a to nejen na území Vietnamu, ale také obětem žijícím v zahraničí.

Péče o postiženého člena rodiny je jak psychicky, tak i finančně velmi náročná, proto věřím, že pro Vietnam je velmi obtížné starat se o tak velké množství postižených obyvatel. K tomu je Vietnam rozvojová země a tamní zdravotní úroveň také není vysoká a dostupná všem. A vietnamská společnost je do určité míry konzervativní a děti jsou považovány za vizitku rodiny, proto narození postiženého dítěte může být shledáno za velký neúspěch ve společnosti. Proto je ve Vietnamu i mnoho opuštěných dětí obětí Agent Orange, což považuje VAVA v současné době za největší problém. Na základě toho byla postavena některá zdravotnická, rehabilitační a výchovná střediska, kde se o opuštěné oběti starají. Neposkytují jim zde jen střechu nad hlavou, ale také zdravotnickou péči a vzdělání, které mohou pak později využít v práci.

Obětí je hodně a pomoci není nikdy dost. I když je stát, organizace VAVA a jiné nestátní neziskové organizace aktivní v pomoci a podpoře obětí defoliantu Agent Orange, přijde mi, že počet středisek pro oběti je v poměru k počtu obětí stále nízký. Možná kdyby se Spojené státy americké zapojily do podpůrných zdravotních programů dříve, bylo by takových středisek více. Nebo kdyby byla obětem vyplacena částka za odškodnění, životní podmínky obětí by také byly o něco lepší a tolik rodin by nežilo v chudobě.

V současnosti se o herbicidu Agent Orange a následcích, které po sobě po válce zanechal, a způsobu pomoci obětem Agent Orange ještě tolik neví. Každý slyšel o vietnamsko-americké válce, ale málokdo si ji spojí s toxickými chemikáliemi Rainbow Herbicides včetně defoliantu Agent Orange, který byl ve válce použit jako zbraň proti nepříteli. Mnoho informací týkajících se pomoci obětí jsou převážně v anglickém či dokonce jen ve vietnamském jazyce. A i přesto, že anglický a vietnamský jazyk ovládám, bylo pro mě obtížné dohledat si více informací. Proto jsem velmi vděčná, že jsem měla možnost poznat s panem Phạmem Truongem, který mi byl ochoten poskytnout velké množství potřebných informací k této práci. Agent Orange je samo o sobě velmi smutné téma a životní příběhy a situace obětí Agent Orange, které čelí následkům války každý den, jsou ještě smutnější.

Věřím, že si část jak vietnamského obyvatelstva, tak i amerických veteránů, která se účastnila války ve Vietnamu, zaslouží větší pozornost a řádnou podporu z celého světa.

Seznam odborné literatury:

- BUCKINGHEM JR., William A. *Operation Ranch Hand: The Air Force and Herbicides in Southeast Asia 1961-1971*. Washington, D.C.: CreateSpace Independent Publishing Platform, 1982, Dostupné na:
<https://media.defense.gov/2010/Sep/28/2001329797/-1/-1/0/AFD-100928-054.pdf>.
- CHENG, Benny Teh a kol. *Human Security: Securing East Asia's Future*. New York: Springer, 2012, ISBN 978-94-007-1799-2.
- Dwernychuk; Wayne, L.; Cau, Hoang D.; Hatfield, Christopher T.; Bolvin, Thomas G.; Manh Tran, Hung Tri, Tri Dung, Phung, Dinh Nguyen, Thai: *Dioxin Reservoirs in southern Viet Nam – A legacy of Agent Orange*, *Chemosphere* 47, s. 117-137.
- E. CARTER, Mary. *A DEATH DELAYED, Agent Orange Hidden Killer of Vietnam*, ISBN-13:978-0692913840.
- HỒ, Khang; HỒ, Hoàng Thái. Đạo đức da cam [Etika herbicidu Agent Orange] [online]. [cit. 6.2.2020]. Dostupný na WWW:
https://repository.vnu.edu.vn/bitstream/VNU_123/13734/1/49.pdf.
- INSTITUTE OF MEDICINE; COMMITTEE TO REVIEW THE HEALTH EFFECTS IN VIETNAM VETERANS OF EXPOSURE TO HERBICIDES. *Veterans and Agent Orange: Health Effect of Herbicides Used in Vietnam*. Washington DC: National Academies Press, 1994, Dostupné na:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK236356/> ISBN -10: 0-309-04887-7.
- INSTITUTE OF MEDICINE (US) COMMITTEE. *Veterans of Agent Orange: Health effects of Herbicides Used in Vietnam*. Washington, D.C.: National Academies Press, 1994, Dostupné na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK236356/> ISBN -10: 0-309-04887-7.
- KRUŽÍKOVÁ, Eva, *Právo životního prostředí*. In Bobek, M. - Molek, P. - Šimíček, V. (eds) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita Brno, 2009, s. 652-669. [online]. [cit. 25.7.2021]. Dostupný na:
http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/22_652-669_komunistickepravo-cz_Kruzikova_Zivotni-prostredi.pdf.
- MARTINI, Edwin. *Agent Orange: History, Science, and the Politic of Uncertainty*. Boston: University of Massachussets Press, 2012. 302 s. ISBN 978-1-55849-975-1.

- MARTIN, Michael F. *Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations*. [online].2012 [cit. 5.5.2020]. Dostupné na: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL34761.pdf> .
- MARTINI, Edwin. *Agent Orange: History, Science, and the Politics of Uncertainty*. Boston: University.
- MARTIN, Michael F. CONGRESIONAL RESEARCH SERVICE. *Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations* [online]. 29.8.2012 [cit. 12.7.2021] s. 9–12. Dostupný na: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34761.pdf> .
- Postservice mortality among Vietnam veterans. The Centers for Disease Control Vietnam Experience Study, 1987-02-13, s.790-795.
- R. KOPPE, Clayton R. Koppes. *Review: Agent Orange and the Official History of Vietnam* [online]. 03/1985 [cit. 6.2.2020]. Dostupný na WWW: <https://www.jstor.org/stable/2702023?seq=1>.
- STELLMAN, Jeanne Mager a kol. The extent and patterns of usage of Agent Orange and other herbicides in Vietnam. Dostupné na: <https://epiville.ccnmtl.columbia.edu/assets/pdfs/Stellman3.pdf>.
- ŠUTA, Miroslav. *Agent Orange a Spolana* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: https://web.archive.org/web/20090409151431/http://www.literarky.cz/index_o.php?p=clanek&id=5407 .
- THORNTON, Joseph. *Pandora's Poison: Chlorine, Health, and a New Environmental Strategy: Actions Needed to Improve Communications of Air Force Ranch Hand Study Data and Results*. USA: The MIT Press, 2000, s. 190.
- TÓNG, Ths. Vãn Chung. Sociální dopady o skutečnostech “Obětí Agent Orange” ve formování a zlepšování systému sociálních vztahů ze sociologického pohledu [online]. [cit. 5.2.2020]. Dostupný na: <https://dulieu.itrithuc.vn/dataset/76685632-fe2f-46da-8e31-db2e02d3f641/resource/3c07d09e-00a9-47ac-b8ab-7c9d7b04a6aa/download/47.pdf>.
- TRIA KERKVILIET, Benedict J. aj. *Introduction: Grappling with Organizations and the State in Contemporary Vietnam*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2003, ISBN 981-230-165-8., s. 2-4.
- TRUNG ƯƠNG HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM. Quyết định số 120/2004/QĐ – TTg của Thủ tướng Chính phủ về một số chế độ đối với người tham gia kháng chiến và con đẻ của họ bị hậu quả do nhiễm chất độc hóa học do Mỹ sử

dụng trong chiến tranh Việt Nam. [Nařízení č.120/2004/QĐ-TTg předsedy vlády o programech pro účastníky války a jejich děti, kteří trpí následky kontaminace toxické látky použité Spojenými státy ve válce ve Vietnamu]. [online]. [cit. 27.6.2021].

Dostupný na: <https://vava.org.vn/van-ban-phap-luat/quyet-dinh-so-120-2004-qd-ttg-cua-thu-tuong-chinh-phu-ve-mot-so-che-do-doi-voi-nguoi-tham-gia-khang-chien-va-con-de-cua-ho-bi-hau-qua-do-nhiem-chat-doc-hoa-hoc-do-my-su-dung-trong-chien-tranh-viet-nam-91.html>.

- TRUNG ƯƠNG HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM. Quyết định của Thủ tướng Chính phủ số 16/2004/QĐ-TTG ngày 05 tháng 02 năm 2004 về việc trợ giúp đối với hộ gia đình có từ 2 người trở lên không tự phục vụ được do hậu quả chất độc hóa học của Mỹ sử dụng trong chiến tranh Việt Nam [Rozhodnutí předsedy vlády č.16/2004/-QD-TTG dne 05.02.2004 o dotacích pro rodiny, které mají 2 a více obětí, jež se o sebe nemohou postarat kvůli ponechaným následkům americké toxické látky použité ve Vietnamské válce] [online]. [cit. 27.6.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/van-ban-phap-luat/quyet-dinh-cua-thu-tuong-chinh-phu-so-16-2004-qd-ttg-ngay-05-thang-02-nam-2004-ve-viec-tro-giup-doi-voi-ho-gia-dinh-co-tu-2-nguoi-tro-len-khong-tu-phuc-vu-duoc-do-hau-qua-chat-doc-hoa-hoc-cua-my-su-dung-trong-chien-tranh-viet-nam-90.html>.
- Vietnamese Victims of Agent Orange and U.S.-Vietnam Relations [online]. 29.8.2012 [cit. 12.7.2021]. Dostupný na: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34761.pdf>.
- Veterans and Agent Orange: Health Effects of Herbicides Used in Vietnam; Washington, DC: National Academy Press 1994.
- Veterans Exposed to Agent Orange, U.S. Department of Veterans Affairs, 2018-01-19.
- Who European Centre For Environment And Health International Programme on Chemical Safety. *Assessment of the health risk of dioxins: re-evaluation of the Tolerable Daily Intake (TDI)* [online]. May 25-29 1998 [cit. 6.2.2020]. Dostupný na: <https://www.who.int/ipcs/publications/en/exe-sum-final.pdf>.
- HLAVATÁ, Lucie; IČO, Ján; KARLOVÁ, Petra a kol. *Dějiny Vietnamu: Dějiny států*. 1. Praha: NLN, 2018, s. 247-332. ISBN 978-80-7422-496_6.
- GAO, United States General Accounting Office. *Agent Orange: Actions Needed to Improve Communications of Air Force Ranch Hand Study Data and Results*. USA: BiblioGov, 2011, ISBN 1240733380.

- INSTITUTE OF MEDICINE; COMMITTEE TO REVIEW THE HEALTH EFFECTS IN VIETNAM VETERANS OF EXPOSURE TO HERBICIDES. *Veterans and Agent Orange: Health Effect of Herbicides Used in Vietnam*. Washington DC: National Academies Press, 1994, Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK236356/> ISBN -10: 0-309-048.
- THORNTON, Joseph. *Pandora's Poison: Chlorine, Health, and a New Environmental Strategy: Actions Needed to Improve Communications of Air Force Ranch Hand Study Data and Results*. USA: The MIT Press, 2000, ISBN 0262700840.
- YOUNG, Alvin L., *The History, Use, Disposition and Environmental Fate of Agent Orange*. New York: Springer, 2009, ISBN 978-0-387-87486-9.

Další zdroje:

- Agent Orange Still Haunts Vietnam, US, The Washington Post. 2007-06-14. Dostupný na: https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?next_url=https%3a%2f%2fwww.washingtonpost.com%2fblogs%2fblogpost%2fpost%2fagent-oranges-health-effects-continued-long-after-the-vietnam-wars-end%2f2012%2f08%2f09%2f484d03cc-e243-11e1-ae7f-d2a13e249eb2_blog.html.
- ASPEN INSTITUTE. *Agent Orange/Dioxin History* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://www.aspeninstitute.org/programs/agent-orange-in-vietnam-program/agent-orangedioxin-history/>.
- ARNIKA. *Dioxiny* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://arnika.org/dioxiny#v%C3%ADce-o-dioxinech>.
- BBC NEWS. Agent Orange: US to clean up toxic Vietnam War air base [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: <https://www.bbc.com/news/world-asia-48000185>.
- CHISHOLM & KILPATRICK, LTD. *Exposure and Use of Agent Orange in Thailand* [online]. [cit. 11.7.2021]. Dostupný na: <https://cck-law.com/blog/exposure-use-of-agent-orange-in-thailand/>.
- DAITON, Deborah. *The Vietnamese Association for Victims of Agent Orange* [online]. [cit. 7.5.2021]. Dostupný na: <http://msavlc.org/the-vietnamese-association-of-victims-of-agent-orange-vava/>.
- G. PALMER, Michael F. *Compensation for Vietnam's Agent Orange victims: The case of Vietnam* [online]. [cit. 12.7.2021]. Dostupný na:

https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1364298042000212510?casa_token=2RQcoLK-WjAAAAAA%3AE5leeoRJUGs3eaTb2Cy4qIZcxLTW5O-l2TnSwyqIoIVUubPWdIw8RR1kKnZ2KoD7YCvp-x-6SDBw .

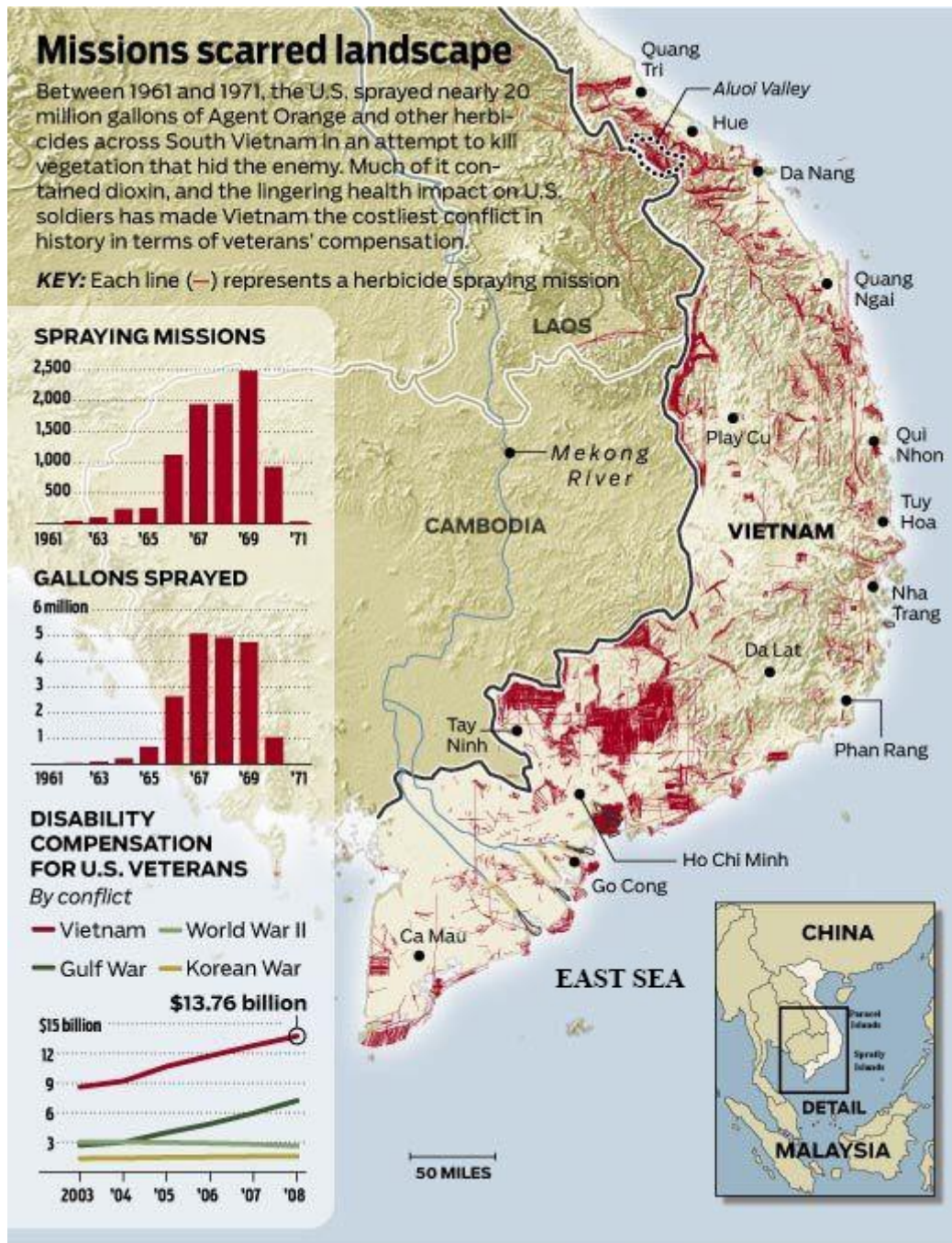
- HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM/DIOXIN VIỆT NAM. *120 câu hỏi - đáp về chất độc da cam do mỹ sử dụng trong chiến tranh ở Việt Nam* [120 otázek - odpovědí o toxické látce Agent Orange, která byla použita ve vietnamsko-americké válce]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/tin-tuc-su-kien/120-cau-hoi-dap-ve-chat-doc-da-cam-do-my-su-dung-trong-chien-tranh-o-viet-nam-107.html>.
- HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM/DIOXIN VIỆT NAM. *An over view of Vietnam asociation for victims of agent orange/dioxin-VAVA* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/introduction/an-over-view-of-vietnam-asociation-for-victims-of-agent-orange-dioxin-vava-89.html>.
- HỘI NẠN NHÂN CHẤT ĐỘC DA CAM/DIOXIN VIỆT NAM. *Thông tin về hội nạn nhân chất độc da cam* [Informace o obětech defoliantu Agent Orange], [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/gioi-thieu/thong-tin-ve-hoi-nan-nhan-chat-doc-da-cam-dioxin-viet-nam-76.html>.
- LANADAU, David. *Huntington: A Reconsideration; Brass Tacks, The Harvard Crimson*, 15-02-1972. Dostupné na: <https://www.thecrimson.com/article/1972/2/15/huntington-a-reconsideration-pbfbew-political-figures/>.
- MAH, Kyssha. VIETNAM BRIEFING. *How to set up an NGO in Vietnam* [online]. 29.1.2021 [cit. 30.5.2021]. Dostupný na: <https://www.vietnam-briefing.com/news/how-to-set-up-an-ngo-in-vietnam.html/>.
- NÁRODNÍ ONKOLOGICKÝ PROGRAM. *Česká republika a rakovina v číslech* [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupný na: www.linkos.cz.
- NGUYỄN, Tấn Dũng. *Nghi định: Quy định chi tiết, hướng dẫn thi hành của một số điều của pháp lệnh ưu đãi người có công với cách mạng* [Nařízení: Detailní pravidla, postup výkonu práce některých upřednostňujících vyhlášek lidí se zaslужnými službami revoluce], [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Van-hoa-Xa-hoi/Nghi-dinh-31-2013-ND-CP-huong-dan-Phap-lenh-uu-dai-nguoi-co-cong-voi-cach-mang-181099.aspx?fbclid=IwAR1XUM260LSeHIKWYJPO_3PRR51eTRX1OvplnSJN-y0mssmmr5UxuMli0Cfs.

- NGUYỄN, Thanh H. *Phi chính phủ nước ngoài và những vấn đề đặt ra trong công tác quản lý, vận động viện trợ* [Mezinárodní neziskové organizace a problémy v řízení, mobilizace pomoci], [online]. [cit. 13.7.2021]. Dostupný na: <http://tuyenquang.dfa.vn/hop-tac-quoc-te/phi-chinh-phu-nuoc-ngoai-va-nhung-van-de-dat-ra-trong-cong-tac-quan-ly-van-dong-vien-tro-8>.
- NGUYỄN, Xuân Phúc. *Nghị định 07/2021/NĐ-CP* [Nařízení 07/2021/NĐ-CP], [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Van-hoa-Xa-hoi/Nghi-dinh-07-2021-ND-CP-quy-dinh-chuan-ngheo-da-chieu-giai-doan-2021-2025-463908.aspx>.
- ODDĚLENÍ 1401 - SOCIÁLNÍ VĚCI, ZAMĚSTNANOST A PODPORA NESTÁTNÍCH SUBJEKTŮ. *Financování neziskových organizací: Financování nestátních neziskových organizací* [online]. [cit. 26.7.2021]. Dostupný na: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>.
- PENOXAL TRADE INC. *Obecně o rakovině, jak vzniká a rizikové faktory vzniku nádorů* [online]. [cit. 9.7.2021]. Dostupný na: <https://cz.penoxal.com/jak-rakovina-vznika-rizikove-factory-nadoru/>.
- PHAN, Văn Khải. *Nghị định của chính phủ số 203/2004/ND-CP Quy định mức lương tối thiểu* [Nařízení vlády 203/2004/ND-CP - Nařízení o minimální mzdě]. [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Lao-dong-Tien-luong/Nghi-dinh-203-2004-ND-CP-muc-luong-toi-thieu-chung-52628.aspx>.
- TĂNG, Kim Tây. *TỔ CHỨC PHI CHÍNH PHỦ LÀ GÌ?* [Co je nezisková organizace?] [online]. [cit. 13.7.2021]. Dostupný na: <http://www.hcmcbar.org/NewsDetail.aspx?CatPK=4&NewsPK=85>
- TEXT PROSLOVU JOHNSONA LYNDONA. *Gulf of Tonkin Incident* [online]. [cit. 10.7.2021]. Dostupný na: http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/johnson_lyndon/gulfoftonkin.html.
- THE WORLD BANK OPERATING MANUAL. *Involving Nongovernmental Organizations in World Bank-Supported Activities* [online]. [cit. 25.7.2021]. Dostupný na: <http://www.gdrc.org/ngo/wb-ngo-directive.html>.

- Vietnam Agent Orange Relief and Responsibility Campaign: Agent Orange Victims Altar [online]. [cit. 11.7.2021]. Dostupný na: <https://www.vn-agentorange.org/ehp114-11-2006.html>.
- VIETNAMESE ASSOCIATION FOR VICTIMS OF AGENT ORANGE/DIOXIN. *Agent Orange Victims: Journey to seek Justice* [online]. [cit. 7.5.2021]. Dostupný na: <https://vava.org.vn/news/agent-orange-victims-journey-to-seek-justice-125.html>.

Obrazová příloha:

Obrázek 1: Mapa oblastí zasažených herbicidem Agent Orange

Obrázek 2: Benefiční akce asociace VAVA - Běh Hanojem

Obrázek 3: průkaz ve formě notýsku zaznamenávající měsíční finanční příspěvky

Obrázek 4: Návštěva oběti jménem Ďůc (26 let) v únoru 2020.